

CHEMISCH WEEKBLAD.

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING.

No. 39.

26 September 1914.

11^e Jrg.

INHOUD: Mededeelingen van het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Chemische Vereeniging. — Verzoek van den Redacteur. — Prof. Dr. ERNST COHEN, Chemisch-Historische aantekeningen V: van 't Hoff's bezoek aan het slagveld van Sedan (1870). — Boekaankondiging. — Personalialia, vacatures, industriële mededeelingen, enz. — E. C. SUTHERLAND, Octrooien. — Vraag en aanbod. — Correspondentie.

Mededeelingen van het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Chemische Vereeniging.

Adresveranderingen:

M. J. VAN 'T KRUIJS, Hertogsingel 76, Maastricht.
Dr. J. MILIKAN, Leer. H. B. S., 1° Hoofdstraat 38, Meppel.

Dr. P. A. MEERBURG, *Secretaris*,
Drift 14, Utrecht.

Verzoek van den Redacteur.

Leden gelieven adresveranderingen uitsluitend te zenden aan den Secretaris der Ned. Chem. Ver., Dr. P. A. MEERBURG, niet-leden aan den Uitgever van het Weekblad, den Heer D. B. CENTEN, 115 O. Z. Voorburgwal, Amsterdam.

W. P. JORISSEN.

CHEMISCH-HISTORISCHE AANTEKENINGEN V

DOOR
ERNST COHEN.

Van 't Hoff's bezoek aan het slagveld van Sedan (1870).

Den machtigen invloed, dien Lord BYRON op VAN 'T HOFF heeft uitgeoefend, heb ik in de Biographie ¹⁾ van mijn diepbetreurenden vriend en leermeester o.a. met deze woorden geschetst: Wie weet, dat BYRON op zijn zwerftochten, die hij ons in zijn „*Childe Harold*” in zoo schitterende kleuren maalt,

„..... this place of skulls,
The grave of France, the deadly Waterloo!”

heeft bezocht, de plaats, waar NAPOLEON BONAPARTE op den 18^{den} Juni 1815 door WELLINGTON en BLÜCHER werd overwonnen, wie verder weet, dat BYRON eenige helmen en zwaarden, op het slagveld gevonden, als zoovele relikeuën huiswaarts heeft gezonden, zal niet verwonderd zijn, dat VAN 'T HOFF in September 1870 het slagveld van Sedan heeft bezocht, slechts weinige dagen nadat NAPOLEON III aldaar krijgsgevangen was gemaakt. Sedert dien vond men op des Meesters schrijftafel een toenmaals door hemzelf buitgemaakte granaat, die thans de vredelievende rol van „presse-papier” vervulde.

Dien tocht naar Sedan heeft de achttienjarige Delftsche student beschreven in een opstel, dat voor mij ligt. Alerik ik den inhoud van het schoolschrift, waarin hij zijne lotgevallen heeft opgeteekend, hier letterlijk kopieer, een enkel woord over de onmiddellijke aanleiding tot den tocht.

Dr. FRANCKEN, een vriend zijner ouders, had op zich genomen eene zending goederen van 't Roode Kruis naar de Hollandsche Ambulance te La Chapelle over te brengen.

Toen deze dit den ouders van onzen jeugdigen vereerder van BYRON te Rotterdam kwam meedeelen, ontvlamde diens geestdrift dermate, dat hij niet rustte, alerik hij toestemming had gekregen aan den tocht deel te nemen. Zijn reisverhaal, dat een aantal ruwe teekeningen bevat, die hier (photographisch) in haar oorspronkelijke afmeting worden weergegeven, luidt als volgt:

¹⁾ JACOBUS HENRICUS VAN 'T HOFF, Sein Leben und Wirken, Leipzig 1912.

„Dinsdag 22 Sept. vertrokken we 's morgens ten 8 ure met de *Rhijns*poor naar Utrecht, waar we zoo spoedig mogelijk, en dat was moeielijk met al de bagage, die we bij ons hadden, naar 't station der Staatsspoorwegen liepen, om aldaar plaats te nemen tot Luik; na de bruggen te Kuilenburg, Geldermalsen en Bommel, benevens de vesting 's Hertogenbosch voorbijgestoomd te zijn kwamen we te Eindhoven, waar we eenige oogenblikken tijd hadden om van trein te verwisselen. De visitatie was spoedig achter den rug, en weldra deden ons eenige Fransche soldaten, waaronder een Zouaaf, die bij 't station Beverloo op een kar zaten, denken aan het tooneel, dat het doel was onzer reis; na ons in Hasselt eenigszins verfrist te hebben, kwamen we tegen 2 uur te Luik aan, waar we ons door een open rijtuig naar een restauratie lieten brengen, om aldaar een voor kenners misschien zeer fijn middagmaal te genieten, dat mij echter zeer slecht beviel, vooral wegens de verschrikkelijke stank, verspreid door drie zeer adelijke snippen.

Nauwelijks was dit achter den rug of we bestegen per rijtuig een der hoogten om Luik, ten einde vandaar een heerlijk uitzigt op de stad te hebben. Vervolgens naar 't station des Guillemets, waar de trein, bestemd voor Arlon, ons na een uur opnam; na nog een oogenblik geluisterd te hebben naar 't gesprek tusschen eenige geestelijken, die te Chapelle waren geweest, en nog een vluchtigen blik te hebben geworpen over de goederen, die, voorzien van een rood kruis, aan 't station stonden, zette de trein zich in beweging, om ons na eenige minuten te brengen te midden der heuvelen, die de Ourthe aan hare voeten hooren kabbelen.

Onze medereizigers waren een paar jagers, die in de Ardennen wonderlijke avonturen met beeren en wolven, ik meen ook vossen hadden gehad.

Het terrein werd meer en meer rotsachtig — wij naderden de Ardennen; en, na een tunnel doorgestoomd te zijn, bevonden wij ons bij het bekende Esneux; jammer maar, dat de avond viel, zoodat de ondergaande zon ons slechts ter nauwernood gunde de overblijfselen van het kasteel te zien, waar KAREL DE GROOTE zich tegen de 4 Heemskinderen had verdedigd; toen werden de schaduwen langer en minder scherp geteekend; de duisternis der tunnels werd minder opvallend; en, toen we aan het station onzer bestemming gekomen waren, hadden we moeite den omnibus te vinden, die ons naar Neufchâteau zou brengen. Van de weg zag ik weinig; alleen kon ik nog flauw onderscheiden, dat zij aan weerskanten een rei boomen had, en dat zij min

of meer omhoog liep; na een half uur rinkinkelde het voertuig op de ongelijke steenen van het genoemde dorpje, en het Hôtel des Postes zou ons dien nacht een onderkomen bezorgen.

Te gelijk met ons stapten drie Belgen het logementje binnen en met ons zessen betraden we de slecht verlichte, kleine en onzindelijke gelachkamer; onze drie nieuwaangekomen waren zeer luidruchtig, vooral een hunner, een groote, zware kerel; wij Hollanders hielden ons ietwat meer teruggetrokken, en waren zelfs weinig op ons gemak; ik ten minste hield mijn bagage in de hand, om, bij de eerste vijandelijke beweging, met mijn geheele bezitting buiten schot te komen. Na eenige minuten echter besloot ik die houding van gewapende neutraliteit te verlaten, zette mijn gepäck neer, en dronk een Schoppe tamelijk goed bier. Geen half uur was voorbij of we zaten aan 't avondmaal, waarbij de groote zware Belg ons toch niet zoo kwaad toescheen als aanvankelijk; hij was opgewekt en spraakzaam, en daar hij goed met de Fransche taal bekend was, sprak hij met den waard af, ons den volgenden morgen per rijtuig naar Bouillon te brengen (voor 30 Fr.). Meer dan dat: hij bezorgde ons een aangenamen avond, waartoe zonder hem het maal niet veel zou hebben bijgebracht, daar 't vleesch, waarschijnlijk van paarden, bijna niet te eten was, zoodat ik mij hoofdzakelijk te goed deed aan brood.

Het slaapvertrek met 2 bedden viel ons zeer mee, en ik geloof niet, dat de voorzorgsmaatregel, dien ik nam van mijn horloge en beurs onder 't kussen te leggen, een gevolg was van de indruk, die 't hotel ons gaf. Bij zonsopgang waren we op; de valei, waarop onze slaapkamer 't uitzicht verleende was nog met nevels gevuld, die echter spoedig verdwenen; het weer was even uitlokkend als den vorigen dag en vergunde ons dus, dadelijk na 't ontbijt met koffie, en nadat ik nog even kennis had gemaakt met het dorp (om een pijpje voor Dr. Fr. te koopen), onzen tocht voort te zetten. (Gesprek over de waardeverandering van Fr. muntspecie en papier).

Dr. Fr. en ik kropen met de bagage boven op de omnibus, terwijl de 4 andere compagnons onderin zaten, zoodat wij van tijd tot tijd duidelijk het brullend gelach hoorden van den zwaren Belg; of hij dit deed uit vreugde van de toejuiching waarmee zijn aardigheden begroet waren, of, om die toejuiching zelf te doen toenemen, is mij onbekend gebleven. Wel weet ik dat hij aan 't eerste station met de 2 andere Belgen een goede schnaps nam, hetgeen tengevolge had, dat het gebrul toenam, dat een der reisgenooten bij het verlaten van den omnibus vervaarlijk zijn hoofd stootte en toen, net alsof dit

een onvermijdelijk gevolg daarvan was, over een hoog hek sprong, terwijl de zware reisgenoot partij trok voor de franc-tireurs, en allerlei vindingen aan 't licht bracht om de tel. werkingen onbruikbaar te maken (waartoe ook behoorde het besmeren eener telegraafpaal met verdund zwavelzuur, het verbinden der telegraafdraden), terwijl hij bovendien spoorwegongelukken teweeg zou brengen door 't leggen van pikrinz. pot. op de rails. De Belg No. 3 bleef onder 't gebruik der schnaps geheel dezelfde, hetgeen mij tot de misschien zeer ongegronde veronderstelling bragt, dat hij zoo iets meer bij de hand had gehad; 't was ook een officier! — Een ander nog belangrijker gevolg was, dat de 3 Belgen juist aan die kant den omnibus bestegen, welke het minst daartoe geschikt was, en voortaan hunne uien onder den blooten hemel debiteerden.

Het gedeelte van de Ardennen, dat wij doorreden was dor en rotsachtig, zoodat het niet onaangenaam was van tijd tot tijd een dorpje door te komen, dat, hoewel er armzalig uitzijnde, toch door zijn ligging aan een beekje en in een valei iets bekoorlijks had. Eindelijk kwamen wij op den grooten rechten weg van Bouillon naar Libramont, en na ongeveer nog een uur gereden te hebben, waarbij we verscheidene Belg. wachten voorbijkwamen, reden we Bouillon binnen en hielden op de markt halt.

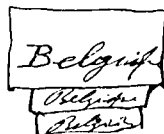
Even voor 't binnenkomen in Bouillon kwamen wij eenige karren met gewonden tegen; de meesten lagen op stroo; zij, die er iets minder ongelukkig aan toe waren, en b.v. een wond aan de arm of een lichte wond aan 't hoofd hadden, zaten op de bok en achter op de wagen, terwijl nog andere, die reeds konden gaan, naast de wagen liepen, want de karren reden langzaam. Het spreekt vanzelf dat dit gezicht mij zeer interesseerde. Ik stapte dan ook dadelijk den omnibus uit, om alles van dichtbij doch wegens gebrek aan tijd, vluchtig te zien. De liefdadigheidsdrukte maakte het er alleraangenaamste, en niet minder de prachtige ligging; door 't stadje n.l. kronkelt zich de Simoy,¹⁾ waarover dicht bij de markt een rustieke brug ligt; ziet men eenigszins omhoog, zoo ontwaart men 't oude kasteel van GODFRIED, vanwaar, wegens de aanwezigheid eener ambulance, de Belg. vlag wapperde.

We begaven ons dadelijk naar 't verblijf van Dr. EGELING, waar ons een allerzonderlingste ontvangst wachtte; de Heer VAN ANDEL, een mijner metgezellen, kwam n.l. met het bericht eener afzending voor 't Roode Kruis uit Rotterdam, en werd dientengevolge met een standje ontvangen; het — ²⁾ der lijst van afgezonden goederen had

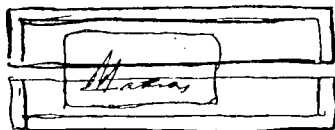
¹⁾ Lees: Semoy. (COHEN).

²⁾ Niet leesbaar. (COHEN).

bijna veroorzaakt, dat de beide mannen, die zich geheel voor de liefdadigheid opofferden, slaags raakten. De kwestie werd te zamen afgegeten, waarna we onder geleide van genoemden Dr. naar La Chapelle wandelden; onder weg kwamen ons de Belgen No. 2 en No. 3 achterop, die hun zwaren reisgenoot te midden der liefdadigheidsdrukte waren kwijtgeraakt. Een half uur later waren we op de Belgische grenzen, welke ons werden aangewezen door de bekende bordjes; het was de plaats, waar een afdeeling Franschen op neutraal gebied waren teruggedrongen; iets verder zagen we een stuk van een lantaarn, en een begraafplaats van een paard. En nog iets verder wees Dr. E. ons de plaats, waar de Pruisen zich hadden vereenigd, zoodat 't Fransche leger was ingesloten.

Links van de weg zag men nog de bivouakken, door de Pruisen den nacht voor den veldslag gebruikt. En ginder, eenigszins in de diepte lag het kleine torentje van La Chapelle; terwijl een groote Hollandsche vlag ons wees op de aanwezigheid onzer ambulance. La Chapelle is een armoedig dorpje, dat in de veldslag van 1 Sept. echter slechts weinig heeft geleden; enkele kogels in de kerkmuur zijn er de eenige herinneringen. Bij ons binnenkomen in 't dorp traden we een woning aan onze rechterhand binnen; het was de school, nu herschappen in een magazijn; wij spraken er een paar Zusters, wie Dr. Fr. een brief overreikte; ze waren uiterst in hun schik weer eens nieuwe stad- en landgenoten te ontmoeten. Daarna vervolgen wij onzen weg een eindje door 't dorp en kwamen langs een paar gewonden, die reeds zoover genezen waren, dat ze de buitenlucht konden verdragen, en dus daar op matrassen lagen. Nog eenige schreden verder,

Rand

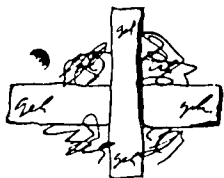
Rand

en we stonden voor de kerk, waar we voor 't eerst een goed overzicht over de gewonden-verpleging kregen. Aan weerskanten stonden rijen banken,

twee aan twee met de open zijden naar elkaar toegekeerd; daarop lagen de matrassen. Eerst ging ik naar de gewonden aan de linkerzijde; elk had een briefje boven zich, waar opgegeven was de naam van den gewonde, nummer van Bat. en Reg., aard der verwonding, godsdienst en behandeling.

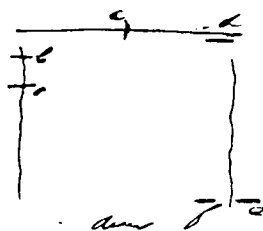
De eerste gewonde, dien ik zag had een kogel in de borst gekregen, die hem aan den rug was uitgekomen. Hij had dientengevolge tering, en zag er magër en zwak uit; veel pijn had hij niet; een oogenblik

Rapp (Urbichel) Cath.
 — Reg. Soudé de l'Archevêque
 Curiose nouvelle 1re Sept.
 Empress!

later werd hij verbonden; op den wond, die niet groot was, lag een eenvoudig plukseltje, dat door een kruisbandje van pleister was vastgehecht; de wond op den rug zag er net eender uit. De Dr. vertelde, dat deze man waarschijnlijk nog lang zou leven. Naast hem, aan 't einde der rei, want er lagen aan de linkerkant slechts 2 gewonden, lag een

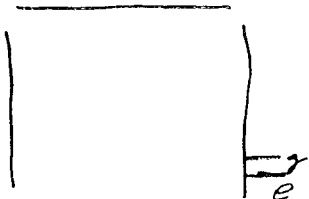
Franschman, die een kogel gekregen had door de ingewanden; ook hij onderging juist een behandeling, toen wij er bij kwamen; bestaande in 't nemen van een bad, hetgeen hem veel pijn deed, daar het doorbuigen van 't lichaam tengevolge van 't opnemen aan de voeten en aan 't hoofd, de wond in knelling bracht; toen hij uit 't bad werd gehaald begon hij dan ook te kermen, hetgeen door den Hr. RIJCKE-VORSEL beantwoord werd met een: „Ne soyez pas si bête, vous n'êtes pas un petit enfant.” — hetwelk misschien op dat oogenblik 't meest geschikt was om den lijder moed in te spreken. Achter in de kerk (c) zat een gewonde overeind, die reeds genezende was; hij had een roode zakdoek om 't hoofd, en keek vrij terugstootend. Een eindje van hem verwijderd (d) lag een gewonde, misschien de ongelukkigste van allen, die beide oogen en een gedeelte der neus door één kogel had verloren. Hij had een doek voor de oogen, die hem tot onder de neus reikte, zoodat ik alleen de mond en de kin zag; zijn lippen bewogen zich op en neer, hij scheen in zich zelf te spreken.

Aan de rechterkant in de kerk lag eerst (f) een gewonde, die een kogel had gekregen in de linkerdijs; hij vertelde mij, dat de Dr. hem had gezegd dat het been afgezet moest worden; hij had er echter

veel tegen, en wilde dus eerst de uitspraak des pastoors afwachten, om dan zelf het eindbesluit te nemen; hij was niet aangenaam gestemd, in tegenstelling van hen die we tot nu toe hadden gezien.

Naast hem (e) lag er een, die de linkerarm en het linkerbeen had

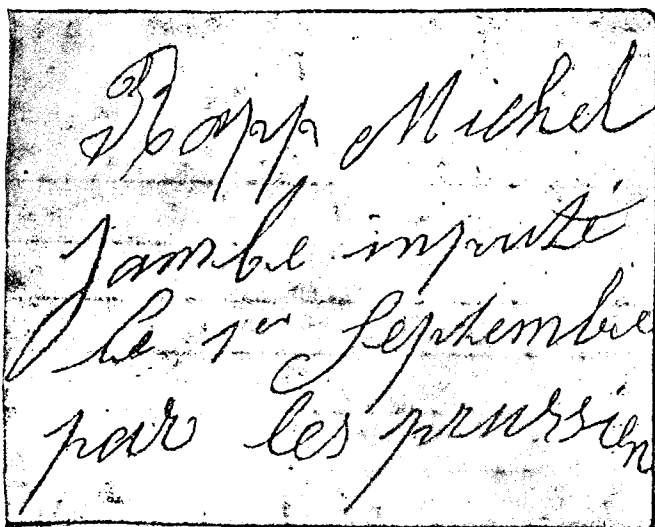
verloren, doch die reeds zoover genezen was, dat hij lag te lezen in een boekje van ROBINSON CRUSOË; ik vroeg hem of ik het eens mogt zien; voorin stond: „Prix remporté par La Chapelle”.

Bij hem was er een (g), die aan het hoofd gekwetst was, en een illustratie lag te bekijken (verdedigingswerken van Parijs). Hij vertelde mij, een dag en twee nachten op 't slagveld te hebben doorgebracht. De meeste anderen waren er slechts een nacht en een dag geweest. Velen hadden naar huis geschreven, doch geen een had een antwoord ontvangen.

De andere gewonden. er waren er misschien nog 5, hadden armen of beenen verloren. Een gewonde, die op krukken de kerk kwam binnenloopen, en naar zijn legerstede ging, maakte den assistent een standje omdat zijn matras niet goed lag; hoewel hij niet heel vriendelijk was, vroeg ik hem wat hij gehad had; hij toonde mij een stuk ijzer (een vierkante halve palm groot, een halve duim dik), dat hem uit de rechter dij was gehaald.

Na nog eenmaal een blik te hebben geworpen op het geheel, en nog eens gezien te hebben of er ook waren, die behoefte aan sigaren hadden, hetgeen bij velen niet het geval was, daar zij een voorraad van ± 10 sigaren meest naast zich hadden, verlieten wij de kerk, en gingen naar de aldaar dicht bij gelegen kon. tent. Deze stond midden op een grasveld, links van den weg; zij was ongeveer ingericht voor 30 gewonden; er waren er slechts 11. Ik begon aan de linkerkant; daar lag iemand, die gewond was door een zoogenaamde „éclat d'obus”, reeds in 't begin van 't gevecht was hij tengevolge daarvan neergevallen, en door de Pruissische ambulance opgenomen; men had hem daar 't been afgezet; daarna was hij er nog zes dagen gebleven, en had al dien tijd weinig voedsel gehad; hij zeide, omdat de Pruisen slecht geproviandeerd waren; bovendien had hij de 2 dagen der veldslag niets gehad dan $\frac{1}{8}$ beschuit, evenals de andere gewonden, zoodat het hem in de Holl. Amb. ontzettend beviel. Hij zat te kijken in een illustratie — het was de afbeelding van de vlucht der Franschen

na Wörth. Ik vroeg hem of hij zijn naam op wilde schrijven. (Zie onderstaand papiertje).

Bopp Michel
Jambé imprati
Le 1er Septembre
par les prussien

Naast hem (b) lag een Zouaaf, die eveneens een schot in de dij had gekregen, hetwelk al of niet 't verlies van het been ten gevolge

moest hebben; hij had koorts, en zag er daardoor schijnbaar gezond uit; ik vroeg hem of hij eveneens zijn naam op wilde schrijven, doch hij wees mij naar 't briefje boven zijn

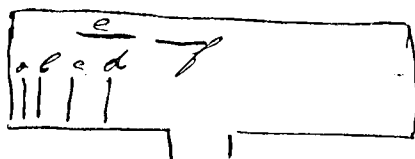

hoofd; zelf schrijven kon hij niet.

(c) Naast hem lag een strijder, die juist die ochtend, dus een paar uur voordat kwamen, het been was afgezet, onder de knie; het been lag onbedekt op een kussentje, en zag er ontzettend mager uit, waarschijnlijk door bloedverlies. Hij had niet heel veel pijn, doch zeide mij 't gevoel te hebben, alsof er tegen den zool van 't afgezette been gedrukt werd.

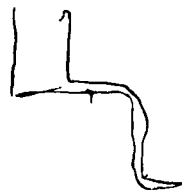

(d) Naast dezen lag een gewonde, die een kogel in de linkerdij had gekregen, ten gevolge waarvan hij een etteropslopping had gekregen, die den dood ten gevolge zou hebben, en wel binnen korten tijd; de

man zag er ook allernaarst uit; zijn gelaatskleur was geel, en zijne oogen waren wijd open; hij had het dek weg-ge worpen en vroeg mij om wat te drinken; ik gaf hem een tinnen kroes met tisane.

(e). De vijfde had een resectie ondergaan; hij had n.l. een kogel bij 't elleboogslid gekregen; en tengevolge daarvan had men hem een gedeelte van 't lid ontnomen, en de overschietende stukken gehecht; juist toen ik kwam werd hij verbonden; ik zag de wond, het was een snee, ongeveer een palm lang; toen de doeken afgewikkeld werden, liep een dikke straal etter uit de wond, die een ontzettende lucht verspreidde; ik nam nog het waterbakje op, doormiddel waarvan water tegen de wond werd gespoten.

Een eindje van hem vandaan (f) lag een pas verbonden lijder; hij had den arm in een verband; doch scheen niet gemakkelijk te liggen, en vroeg daarom een der helpers hem te overleggen; deze nam de arm beet en ligte deze een eindje op, hetgeen den patiënt zooveel pijn deed, dat hij uitriep: „Mon Dieu, ne forcez pas”.

Bij den ingang (g) zat op een stoel een gewonde, wiens wond van een afgezette arm juist werd verbonden; zoodat ik de bloote wond zag; het was verschrikkelijk. Aan het rechter eind der tent (h) lag iemand, die een kogel door de blaas had gekregen, hetgeen natuurlijk verschrikkelijke gevolgen had. Naast hem (i) lag er een, die telkens vroeg om versche lucht; ik vroeg hem, wat hij had; hij ligte het dek op, en ik zag het stompje van een afgezette arm en een afgezet been.

Behalve deze waren er nog 2, die ik mij niet meer kon voorstellen; ik meen, dat de eene aan de keel was gewond, de andere had een afgezet been; hij vertelde mij hoe hij, zonder het te weten, door zijn 30 kameraden was verlaten, zich daarna in hinderlaag had gelegd, en menigen Pruis, zonder dat deze de oorzaak zagen, in 't zand had doen bijten, totdat een kogel ook hem ongelukkig maakte. De arm was hem tot 3 maal toe afgezet; 2 maal, en verkeerd, in 't Fr. leger.

Wij verlieten de tent, en nadat ik nog even gesproken had met een

Pruis, die „Düppel erstürmt en 66 mitgemacht hatte”, en nu een transport gewonden kwam brengen, ik meen uit Mezières, dat gebombardeerd zou worden; gingen wij naar onzen gids; een verschrikkelijk gezicht wachtte ons nog: even buiten de tent stond een Franschman, die een schot dwars door den mond had gehad, zoodat hij beide rijen tanden, onder- en bovenlip verloren had; zoodat hij geen mond doch een ovaal gat had, aan welks rand men de nog vrij versche wond zag, omringd door pleisters (A). Hij kon haast niet spreken.

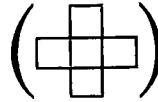
Een klein eind verder stonden 2 karren met gewonden; ik gaf hun eenige sigaren, en bekeek ze voor zoo verde tijd het toeliet; een Turko, de eerste en laatste, viel mij in 't oog; hij had de eene kaak en een gedeelte der tong verloren. Later ontmoette ik hem nog eens.

Na onzen gids (de broer van den pastoor van La Chapelle, wiens postzegelalbum hem door de Pruisen ontnomen was; zoodat hij Dr. FR. vroeg om hem Holl. postzegels te zenden) te hebben afgehaald, gingen wij naar Givonne, aanvankelijk van plan naar Sédan door te gaan. Een bergrug scheidde La Chapelle van genoemd dorp, dat eveneens in de laagte was gelegen; na ongeveer een uur kwamen we op de plaats onzer bestemming, waar een aantal vlaggen met roode kruisen ons de Pruiss. Amb. aanwezen; aan 't eind van 't dorp ging de weg rechts af, over een brug, en 't eerste huis aan de rechterkant, een hoekhuis, zou ons een onderkomen bezorgen.

Het logementje was nog minder dan 't geen wij den vorigen dag hadden gehad; wij restaureerden er ons een weinig, en gingen toen de gelachkamer binnen, waar twee Pruisen zaten (de eene behoorde tot de bezetting van Stenay. De andere diende in de Pruiss. Ambulance te Sédan, en kwam uit Brandenburg; beiden verlangden zeer naar huis terug te gaan) die ons, zoodra ze hoorden, dat we Hollanders waren, de hand reikten; we dronken met hen een Schoppe bier, gaven ze eenige sigaren, waarvoor ik de laadstok van een Turco (later bleek het er een van een Beier te zijn) kreeg. Na een half uurtje gepraat te hebben, vertrokken ze, daar ze in Sédan thuishoorden en die stad na 9 uur gesloten werd; wij maakten van den vallenden avond gebruik om de eerste hoogte naar de kant van Sédan te bestijgen; eventjes buiten het dorp was een verbrand huis, het was een fabriek, getroffen door een Pruissische bom. Iets hooger en meer rechts af was het kerkhof, waarvan de muur op een punt door een kogel was getroffen.

Daarboven strekten zich eikenboschjes uit, waar de Franschen

zich, na zich over Givonne te hebben geretireerd, hadden verdedigd, getuigen de nog daar aanwezige hulsels van patronen en boîte à cartouches; doosjes, die 9 patronen hadden bevat, doch, door de vochtigheid geweekt, uiteen waren gevallen

; op de terug-

komst stuitte ik, want ik was ietwat voortgegaan op drie kerels, die daar met chassépots stonden, ze zeiden „te koop”; ik ging dadelijk links af, en riep de reisgenoten ook dien kant uit te gaan, zeggende dat dat de weg was; ze deden dat echter niet, en kwamen ook op de 3 verdachte geweerverkoopers te land; ik ging echter door, zoodat zij mij spoedig volgden. De zon was ondergegaan toen we in Givonne terugkwamen; we hadden nog eenigen tijd om van den zoon der waardin eenige zaken van 't slagveld te zien, en hij maakte mij gelukkig met een chassépotkogel.

In dien tijd was 't avondeten klaargemaakt; wij zetten ons met de waardin, hare kinderen en enkele andere gasten op banken aan een houten tafel; het gerecht bestond uit een soeprien met haricots (groene bonen met aardappelen en vet), waaruit ieder naar behagen zijn deel pikte, verder zeer vette worst en andijviesalade.

Mijn reisgenoot, v. A., die reeds door de vermoeienissen van den dag eenigszins onwel was geworden, kreeg het op 't gezicht dezer maaltijd zoo benauwd, dat hij het vertrek verliet; we volgden hem en zagen hem zich van 't overbodige ontdoen, doch langs den verkeerden weg; toen hij in bed lag, zetten wij onzen maaltijd voort, en woonden nog een verhaal bij van eene vrouw uit Bazeilles. Zij was door een Beijer in den arm geschoten, doch door een Pruis in veiligheid gebracht; haar woning, een logement, was verbrand; zij was alles kwijt, behalve haar man, die, na door de Pruisen te zijn gevangen genomen, onder de verwarring, ontstaande door een mitrailleuseschot was ontvlugt. Beiden hadden ze hun intrek genomen bij hun zuster te Givonne, en waren opgewekter dan men zulks verwachten zou.

Na 't avondeten trachtte ik weer met den zoon des huizes, een zeer aardige jongen, in onderhandeling te treden omtrent den verkoop van oorlogsrariteiten, doch zonder een gunstigen uitslag; daarop begaf ik mij naar bed om den volgenden morgen om 7 uur op te staan, teneinde onzen togt naar Sédan voort te zetten; vooraf ging ik echter weer aan 't handelen en kreeg een doorschoten „capot” voor 2 Fr. en 20 Cigaren.

Het ontbijt, bestaande uit brood, boter en koffie (zonder melk), werd zoo maar van tafel genuttigd, want borden ontbraken; in denzelfden ongelukkigen toestand verkeerde het aantal waschkommen, zoodat ik mij dien ochtend met een soeptrien behielp.

Toen we nog aan 't ontbijt bezig waren, kwam onze gids, die ons de vorige avond te Givonne gebragt had, binnen, en na hardnekkig geweigerd te hebben een glas bier of schnaps te gebruiken bragt hij ons langs den weg, dien we den vorigen avond bewandeld hadden. Mijn laadstok en capot had ik te Givonne gelaten; eveneens mijn tasch, zoodat ik slechts eenig papier, een kussensloop en een wandelstok bij mij had. We kwamen nog eens op de plaats waar we de patronenhulsen hadden gevonden, en eventjes verder, boven op den berg, op een akker, waar we een massa ransels, patroontasschen, hulsels, enz. zagen liggen (ik nam er een borsteltje en enkele percussies van chassépotpatronen mee).

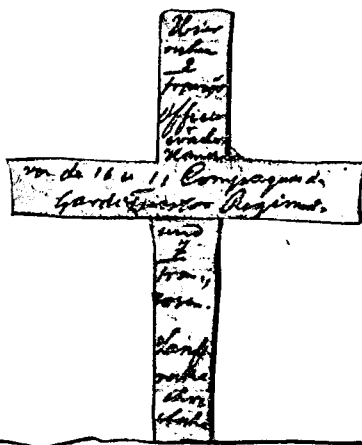
Op die plaats was de vlucht der Franschen aangevangen; zoodat dan ook de weg van die plaats tot Sédan bezaaid was met genoemde zaken.

Eenige schreden van dien plek bragten ons bij een gebroken kruitwagen, terwijl vlak daarnaast een door een kogel getroffen boom lag. Vlak daarbij toonde ons een eenigszins verheven hoopje losse aarde het graf van een paard. We vervolgden onzen weg langs een smal boschpaadje, dat ons na eenige minuten bracht op een akker; op het

midden daarvan stonden 3 kruisjes, gemaakt van ruw houten planken; op het middelste daarvan was met potlood geschreven:

Hier ruhen 2 franz. Offiziere 5 wackere Kameraden von der 10. u. 11 Compagnie des Gardes-Fusilier Regiments und 7 Franzosen. Sanft ruhe ihre Asche.

Aan het eind van den akker, daar waar een nieuw eikenbosch een aanvang nam stond een geheel verwoeste hoeve, La Garène. De vluchtende Fr. hadden er zich in teruggetrokken, doch waren door de Pr. bommen

genoodzaakt zich gevangen te geven (13000) of te vluchten; ik nam vandaar een stuk bom mee, benevens een beslikt en vertrapt petje. Vandaar vervolgden we onzen weg door een bosch, waar men ons vertelde, dat ontzettend gevochten was. Tallooze weggeworpen zaken, waarvan echter datgeen wat waarde had weggenomen was, wezen ons ten minste op een wanhopige vlucht, terwijl de hier en daar nog te vinden hulsels, wier aantal echter verminderde, nog aan een hope-looze verdediging deden denken. Het bosch uitgekomen zagen we een verlaten, doch niet verwoeste hoeve, ¹⁾ een Prusische wacht, bestaande uit ongeveer 12 man landweer, die gezeten aan de helling van een klein heuveltje hun lange pijpen zaten te rooken. Toen we dat heuveltje voorbij waren gekomen, altijd wachtende naar onze passen te zullen worden gevraagd, zagen we de toren van Sédan en een half uur later stonden we voor de ellenhooge muren van de ongelukkige stad. Op een der huizen buiten de poort was een, links Duitsch, rechts Fr. geschreven stuk aangeplakt, waarin gelast werd n. op 't slagveld te zijn zonder bepaald doel en geen wapenen met zich te voeren.

We gingen de poort binnen, passeerden een troepje Landwehr, en kwamen toen in een der breedste straten van Sédan, waar de Pruisen hun intocht hadden gedaan; het was er vrij levendig en druk, en weinig deed denken aan de gebeurtenissen, die achter ons lagén, waren het niet de roode kruizen, die men hier en daar voor de deuren of op witte vlaggen zag. Wij gingen langs het standbeeld van TURENNE, en traden, tamelijk hongerig, een nette restauratie binnen, waar we eenige Pruisische soldaten ontmoeten, even innemend als onze kennissen te Givonne, die we te Sédan nog even zagen. Juist kwamen eenige andere Pr. binnen, die de telegraaflijn tusschen Sédan en Stenay hersteld hadden. Bij ons vertrek groetten we in 't bijzonder de Pruisen, omdat we daarmee gesproken hadden (een van hen gaf mij een zünder patroon), waarop ik eenige Fransche boeren, die eveneens daar zaten, met een zucht hoorde zeggen: „Ils ne nous disent rien”. Na een poosje gezeten te hebben gingen we Sédan verder door, en kwamen bij de Kazerne, waar we eenige Uhlanen zagen, waarop we over een vrij sierlijken brug de eigenlijke stad verlieten; op die brug, vertelde men ons was de laatste uitval gedaan door de Zouaven, die zich niet wilden overgeven. Tallooze kleeren, die aan de boorden van

¹⁾ Hier ontbreken eenige woorden, doordien er gaten in het papier zijn gevallen. (COHEN).

de gracht lagen wezen ons dan ook op de menigte ongelukkigen, die daar verdrongen waren; toen we de brug over waren zagen we rechts het park met veroverde kanonnen, en links een klooster, her-schapen in een ambulance, -hetwelk echter weinig belangrijks voor ons opleverde, daar de meesten daar aanwezigen slechts tengevolge van reumatiek gezwollen ledematen hadden.

Na deze plaats verlaten te hebben omwandelden we de veroverde kanonnen en mitrailleuses, welke laatste in 't midden stonden, zoodat we er niet bij konden komen. Bij die plaats vond ik een gevulde granaat en een epaulette, welke in mijn kussensloop werden gedaan met 't petje enz.

We gingen nu nog eens Sedan door, kochten eenige herinneringen en verlieten de stad door de zelfde poort, die wij bij 't inkomen waren door-gekomen. Toen, en voor 't eerst schoten een zestal Pruisen op ons toe; en ik, denkende dat 't op mijn granaat gemunt was, was blijde toen ik hunne woorden vernam: „Die Herren werden wohl Zigarren haben”.

Utrecht, Augustus 1914. VAN 'T HOFF-Laboratorium.

Boekaankondiging.

BERNHARD FISCHER's Lehrbuch der Chemie für Pharmazeuten, mit besonderer Berücksichtigung der Vorbereitung zur pharmaceutischen Vorprüfung. Siebente Auflage von Dr. GEORG FRERICHs, a. o. Professor der pharmaceutischen Chemie an der Universität Bonn. Mit 118 Textabbildungen. Stuttgart, Verlag von FERDINAND ENKE; 1914, 776 pp., Mk. 17.40.

Achtereenvolgens behandelt de schrijver de anorganische chemie (309 pp.) de organische chemie (289 pp.), de maatanalyse (67 pp.) en stöchiometrische berekeningen (13 pp.). Daarna volgen 72 bladzijden, waarin eenige hoofdstukken der physika besproken zijn, terwijl een uitvoerig register het werk besluit.

De totaalindruk is zeer gunstig, terwijl de stijl en de behandelingswijze zeer aangenaam zijn, en vooral eenige gedeelten in het organische gedeelte zich zeer gemakkelijk laten lezen.

Om met het anorganische gedeelte te beginnen, zijn hier de verschillende metalen en niet-metalen benevens hunne verbindingen, welke voor den pharmaceut van belang zijn, duidelijk en voldoende besproken. Alleen is te betreuren, dat bij de metalen de karakteristieke microchemische reacties totaal niet genoemd zijn. Een korte vermelding was, dunkt mij, wel op haar plaats geweest.

Wat het organische gedeelte betreft, zijn de elementairanalyse benevens de verschillende methoden tot bepaling van het molekulairgewicht wel wat

stiefmoederlijk behandeld. Zonder al te uitvoerig te zijn, had hier wel iets meer van vermeld kunnen worden en waren eenige afbeeldingen van daarvoor gebezigde toestellen wel op haar plaats geweest.

Overigens munt dit gedeelte werkelijk uit door groote duidelijkheid; vooral de algemeene bereidingsmethoden zijn uitvoerig bij elke groep van verbindingen behandeld. Ook de z.g.n. nieuwere geneesmiddelen, die meer burgerrecht verkregen hebben, zijn voldoende besproken.

De hoofdstukken koolhydraten en alkaloiden zijn wel wat erg kort behandeld, in aanmerking genomen het groote belang van deze groepen van verbindingen.

Het hoofdstuk maatanalyse is zeer goed bewerkt en omvat talrijke voorbeelden van bepalingen, welke in de praktijk voorkomen, op duidelijke wijze behandeld; hetzelfde kan van het hoofdstuk stöchiometrische berekeningen gezegd worden.

Zeer besnoeid is het laatste gedeelte van het boek, n.l. de enkele hoofdstukken der physika.

Waar de schrijver in zijn voorrede zegt, dat hij de kwalitatieve analyse geheel achterwege heeft gelaten, omdat daarvoor zulke en zooveel goede boeken bestaan, had volgens mij ook dit van toepassing kunnen zijn op het laatste gedeelte. Dit is zoo kort en oppervlakkig, dat het volgens mij geen reden van bestaan heeft.

Behoudens deze kleine opmerkingen maakt het werk een voortreffelijken indruk. De studie ervan zal menigen toekomstigen pharmacent er toe brengen, later dieper in een en ander door te dringen. Een ruim gebruik ervan wensch ik dan ook den schrijver gaarne toe. W. v. R.

Personalia, vacatures, industriële mededeelingen, enz.

Dr. J. J. BLANKSMA, benoemd hoogleeraar aan de Universiteit te Leiden, heeft 23 Sept. zijn ambt aanvaard met het uitspreken eener rede over de synthese van organische natuurproducten.

Aan het laboratorium voor toegepaste scheikunde van den buitengewoon hoogleeraar Dr. G. HONDIUS BOLDINGH aan de Universiteit van Amsterdam, zijn voor het studiejaar 1914-15 benoemd tot assistent de heer C. BLOMBERG en tot 2^e assistenten de heer W. MOOIJ en mej. M. VAN DER KREKE aldaar.

Tot tijdelijk leerares in de scheikunde aan de H. B. S. voor meisjes, te 's-Gravenhage, is benoemd Mej. Dr. A. PRINS aldaar, en tot tijdelijk leeraar in de scheikunde aan de H. B. S. van den Boschstraat, Dr. N. J. A. TAVERNE, scheik. ing. te Katwijk a. d. Rijn.

Tot tijdelijk leeraar aan de H. B. S. met 3-j. c. te Utrecht stellen B. en W. voor te benoemen Dr. A. M. VALETON.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft zijn geslaagd voor het propaedeutisch examen scheikunde Mej. A. H. BRONS en de Heer P. D. VAN DEN BROEK D'OBRENAN, civ. ing.

Nu belanghebbenden bij de suikerproductie, suikerraffinaderij en suikerhandel tot overeenstemming gekomen zijn inzake de suikerquaestie, zal, naar de N. R. Ct. verneemt, niet behoeven te worden overgegaan tot inbezitneming van regeeringswege van de suikervoorraden.

In „De Hofstad” wordt onder den titel „wederlandsche dwaasheden” o.a. het volgende opgemerkt:

Er is nu een onherstelbare domheid uitgehaald met dat doorknippen van die onzichtbare cultuurkabels tusschen Engeland en Duitschland, en een lange, lange tijd zal er noodig zijn om hierop met fatsoen en zonder belachelijke phrases terug te komen en deze ostentatieve daad ongedaan te maken. Geheimrat Professor dr. WILHELM FOERSTER verwijt het zijn Duitschen collega's in een open brief dan ook zeer, en weigert met de anderen mee te doen en zijn eere-doctoraat van de Universiteit van Oxford af te leggen. „De hoogst beteekenende Engelsche geleerden, met wie de Deutsche wetenschap eeuwenlang in vruchtbaren arbeid verbonden was, staan buiten het geschil. De Deutsche geleerde wereld is in de gelukkige omstandigheid, dat zij met alle andere standen van het volk, wat zijn oorlog en toekomst betreft, geheel overeenstemmend denken en werken kan, maar de Engelsche geleerden staan buiten de interessenpolitiek van hun land. Waarom nu ook tot die Engelsche vrienden de scherpe scheiding doortrekken?” Deze geleerde heeft waarlijk zijn verstand in de massale uitbarsting van een overmatig algemeene verbittering niet verloren, zegt het blad.

Naar aanleiding van de mededeeling over de mogelijke bereiding hier te lande van jodium en jodium verbindingen uit koperjoduur, dat uit Indië zou kunnen worden ingevoerd (blz. 862), moge hier herinnerd worden aan hetgeen in den jaargang 1912, blz. 500 en 501, is opgenomen over „Nederl. Indië als producent van jodium”.

De industriele eigendom in verband met den internationalen toestand. Aan een uitvoerig artikel daarover in de afl. van 15 Sept. van „Nijverheid en Overheid” ontleenen wij hier het volgende:

Duitschland was de eerste staat, die maatregelen te dezen opzichte in het leven riep.

Reeds op 4 Augustus 1914, dus slechts enkele dagen na het uitbreken van den oorlog, was daar de toestand voorloopig geregeld. Immers op dien datum verscheen er een bekendmaking van het Keizerlijk Patentamt, waarin was bepaald, dat de termijnen, welke door het Patentamt in Patent-, Gebrauchsmuster- en Handelsmerkenzaken bij beschikkingen waren vastgesteld, met drie maanden werden verlengd.

Aan deze publicatie werd een andere bekendmaking toegevoegd, waarin werd medegedeeld, dat het Patentamt door dezen maatregel hoopte te voorkomen, dat rechtzoekenden, die tengevolge van den oorlogstoestand niet in de gelegenheid waren om beschikkingen van het Patentamt binnen den bepaalden termijn te beantwoorden, door deze niet-beantwoording schade zouden lijden. Het Patentamt behield zich daarenboven het recht voor om den van rechtswege verleenden termijn van drie maanden nog te verlengen.

Door het besluit van het Patentamt van 4 Augustus 1914 worden echter niet de in de wetten zelf opgenomen termijnen verlengd. Zulke termijnen zijn b.v. de termijn om beroep in te stellen, om taxen te betalen enz.

Het Patentamt kon te dezer zake geen beslissing nemen, omdat het Patentamt niet de macht bezit wetten te wijzigen.

Het Patentamt wijst verder in de publicatie op het bepaalde in de vierde alinea van § 8 van de Deutsche patentwet, waarin is bepaald, dat aan patenthouders, die bewijzen, dat zij geen middelen bezitten, uitstel van betaling kan worden verleend voor de betaling van den eersten en tweeden jaartax.

De verplichting tot betaling van de jaarlijksche taxen blijft dus bestaan en deze betaling moet op het wettelijk vastgestelde tijdstip geschieden. Voor de betaling van den tax van de eerste twee jaren kan echter, bij gebrek aan middelen, op verzoek uitstel worden verleend.

Wanneer echter in een bijzonder geval ten gevolge van oorlogstoestand de wettelijke termijnen niet kunnen worden nagekomen, dan bestaat bij het Patentamt het plan om de voorschriften van het Duitsche Wetboek voor Burgerlijke Rechtsvordering naar analogie toe te passen. In paragraaf 233 en volgende van het Duitsche Wetboek voor Burgerlijke Rechtsvordering is bepaald, dat de partij, die door voorvallen in de natuur of door andere onafwendbare gebeurtenissen verhinderd is een fatalen termijn in acht te nemen, na het ophouden van het beletsel kan verzoeken weder in den vorigen toestand hersteld te worden, hetgeen neerkomt op een verlenging van den termijn.

Duitschland heeft derhalve geen uitstel verleend voor het indienen van patentaanvragen onder inroeping van een prioriteit, krachtens de Conventie van Washington. Wanneer men evenwel kan bewijzen, dat de oorlog heeft verhinderd tijdig een aanvraag in te dienen, dan zal waarschijnlijk later op verzoek de termijn, welke in de Conventie van Washington is gesteld, wel verlengd worden. Voor Nederlanders zal zulks waarschijnlijk evenwel niet zoo gemakkelijk het geval zijn, omdat de postverbinding met Duitschland bijna niet meer is vertraagd.

Na Duitschland kwam Frankrijk. In dit land werd op 14 Augustus 1914 een decreet afgekondigd waarin is bepaald, dat vanaf 1 Augustus 1914 tot een nader bij decreet te bepalen datum, de wettelijke termijnen, waarbinnen de tot brevetten gerechtigden, op straffe van yerval, de taxen moeten betalen, zijn geschorst.

Dezelfde schorsing is van toepassing op de betaling van de bedragen, noodig bij de aanvraag van een brevet of een aanvullingsbrevet.

Eveneens worden gedurende denzelfden tijd geschorst de termijnen, welke in de wet zijn gesteld hetzij voor het in Frankrijk verplichte toepassen van een brevet, hetzij voor het staken van de toepassing daarvan, zonder dat in het eene of andere geval de octrooigerechtigde eenige verdediging heeft bij te brengen om van de schorsing te genieten.

De voorgaande bepalingen zijn evenwel niet van toepassing op octrooien, die vóór 1 Augustus 1914 volgens de heerschende wetten reeds vervallen waren of verklaard konden worden.

Vanaf 1 Augustus zijn verder geschorst tot een nader te bepalen datum :

1°. de termijnen verleend aan de houders van beschermingscertificaten, gegeven ter gelegenheid van tentoonstellingen in Frankrijk, met toestemming of onder bescherming van de administratie georganiseerd, om de bescherming op hun uitvindingen, teekeningen, modellen of merken aan te vragen, waarvoor deze wettelijk vatbaar zijn;

2°. de termijn, gedurende welken het geoorloofd is om bescherming van een teekening of van een model te vragen, hetzij met openbaarheid, hetzij onder geheimen vorm.

Dit Fransche besluit is mede van toepassing verklaard op Algiers.

In Frankrijk behoeven derhalve op dit oogenblik geen taxen betaald te worden.

In Noorwegen kan de octrooibezitter, evenals in de meeste andere landen, zijn jaarlijkschen tax nog eenigen tijd na den vervaldag betalen. Deze termijnen van nabetaling zijn thans verlengd en wel in dien zin, dat voor de Noorweegsche octrooien, waarvan de tax moest betaald worden tusschen 20 Mei en 20 September 1914, de termijn tot betaling van den tax met negen maanden is verlengd, terwijl voor octrooien, waarvan de tax moet worden betaald tusschen 1 October 1914 en 29 Maart 1915, de tax nog kan betaald worden tot 30 Juni 1915.

België werd door de inneming van Brussel gedwongen zijn maatregelen te nemen. Na de verplaatsing van de Regeering van Brussel naar Antwerpen, vindt ook de behandeling van aanvragen om brevetten in de laatstgenoemde stad plaats, althans voor zooverre daar nog gewerkt zal worden.

Er schijnt inmiddels een Koninklijk besluit te zijn verschenen, waarbij de termijnen voor de betaling van den jaarlijkschen tax zijn opgeschort tot nader te bepalen datum. De termijnen, welke voortspruiten uit de Conventie van Washington, schijnen echter niet te zijn opgeschort.

Britsche octrooien en buitenlandsche octrooihouders. De Heer R. A. VAN SANDICK, c. i., schrijft in „De Ingenieur” van 12 Sept.: In het Britsche parlement werd reeds in de eerste week na het uitbreken van den oorlog, den 7^{den} Augustus, een wet aangenomen, getiteld Patents, Designs and Trade Marks (Temporary Rules) Act 1914, die drie weken later geaendeeerd werd door een Amendment Act van 28 Augustus 1914. De hoofdinhoud is dat de wet aan den Board of Trade (buiten eenige bemoeiing van het Parlement) de volledige bevoegdheid geeft om regels vast te stellen, besluiten te nemen en alle handelingen te doen, die hij nuttig zal oordeelen, ten einde 1°. geheel of gedeeltelijk te vernietigen of te schorsen elk octrooi of licencie, dat verleend is aan of dat strekt ten bate van onderdanen van een Staat, in oorlog met Zijne Majesteit; 2°. te vernietigen of te schorsen de inschrijving en de rechten, verkregen door de inschrijving van elk handelsmerk, welks eigenaar is een onderdaan als hierboven bedoeld; 3°. te niet te doen of te schorsen elke aanvraag, gedaan door zulk een persoon in zake de Octrooiwet en de Merkenwet; 4°. licencies uit te geven, ten voordeele van andere personen dan de genoemde onderdanen, onder zoodanige voorwaarden, zoowel voor den geheelen termijn van het octrooi of van de inschrijving als gedurende een korteren tijd, als de Board of Trade gelieft te bepalen, ten einde te vervaardigen, te gebruiken, toe te passen of te verkoopen geoctrooieerde uitvindingen en ingeschreven ontwerpen, die vatbaar zijn voor vernietiging of schorsing.

De Board of Trade maakte onmiddellijk gebruik van de hem verleende bevoegdheid. Tusschen de indiening van de wet en de amendeerende wet verscheen een besluit, waarbij de Board of Trade bepalingen (rules) vaststelt, ter uitvoering van de bovengenoemde wet.

Dit uitvoeringsbesluit is getiteld Patents, Designs, and Trade Marks (Temporary Rules) 1914. Het is gedateerd op 21 Augustus 1914, maar heeft terugwerkende kracht, daar het geacht wordt in werking te zijn getreden op 7 Augustus 1914.

Het besluit bevat verder de volgende bepalingen:

1°. De Board of Trade kan, op verzoek van elke persoon, de geheele of gedeeltelijke vernietiging of schorsing uitspreken van elk octrooi of elke licencie, verleend aan een onderdaan van eenigen Staat, in oorlog met Zijne Majesteit.

De Board of Trade kan daarbij al of niet de voorwaarden stellen, die hij noodig oordeelt.

De Board of Trade kan, alvorens te beschikken op een dergelijk verzoek, eischen voldoende zekerheid te ontvangen betreffende de volgende punten:

a. dat de octrooi- of licencie-houder onderdaan is van een staat in oorlog met Zijne Majesteit.

b. dat de persoon, die het verzoek doet, zekerheid geeft dat hij het geoctrooieerde artikel zal vervaardigen of zal doen vervaardigen of het geoctrooieerde procédé zal toepassen of zal doen toepassen.

c. dat het in het algemeen belang is van het land of van een deel der gemeenschap of van een tak van handel en nijverheid, dat het bedoelde artikel zal worden vervaardigd of dat het procédé zal worden toegepast.

De Board of Trade kan, ten allen tijde, naar verkiezing (in their absolute discretion) herroepen elke vernietiging of schorsing van eenig octrooi of licencie, die hij heeft uitgesproken.

De Board of Trade kan, ten einde in elk geval het recht tot vernietiging of schorsing uit te oefenen, een persoon of personen benoemen, die hij geschikt oordeelt tot het instellen van een onderzoek, en aan wie hij alle verzoeken tot vernietiging of schorsing ter fine van onderzoek kan overdragen.

De Board of Trade behoudt echter ten allen tijde het recht, zonder eenig beroep, te gelasten de geheele of gedeeltelijke vernietiging of schorsing van elk octrooi of licencie, al of niet onder bepaalde voorwaarden.

2°. De Controleur¹⁾ kan ten allen tijde, gedurende de geldigheid van dit Besluit, vernietigen of schorsen elke handeling of verzoek, krachtens de Octrooiwet (Patents and Designs Act) 1907 en krachtens de Merkenwet

1) De Controleur (Comptroller-General of Patents) is te vergelijken met onzen Voorzitter van den Octrooiraad.

(Trade Marks Act) 1905, gedaan door een onderdaan van eenigen staat in oorlog met Zijne Majesteit.

3o. De Controleur kan ten allen tijde, gedurende de geldigheid van dit Besluit, de tijdsbepalingen, voorgeschreven door de in het vorig artikel genoemde Octrooiwet en Merkenwet of door Besluiten ter uitvoering van die wetten, verlengen, op de wijze en volgens de voorwaarden, die hij zal willen stellen en zulks in de volgende gevallen:

a. indien tot zijn tevredenheid is aangetoond, dat de octrooi-aanvrager, -houder, of -eigenaar de tijdsbepaling niet in acht nam, of een wettelijke formaliteit niet vervulde, ten gevolge van werkelijken dienst of gedwongen afwezigheid uit het land of ten gevolge van eenige andere omstandigheid, in het leven geroepen door den oorlogstoestand;

b. indien het vervullen van eenige wettelijke formaliteit nadeelig zou geweest zijn, ten gevolge van de omstandigheden in het leven geroepen door den oorlogstoestand, voor de rechten of de belangen van den octrooi-aanvrager, -houder, of -eigenaar.

Practisch, zooals de Engelschen zijn — gaat de Heer VAN SANDICK voort — heeft de Board of Trade niet nagelaten een model te geven van een formulier, waarop een Britsch onderdaan een aanvraag tot vernietiging of schorsing van een octrooi kan schrijven. De onkosten behoeven niemand af te schrikken, zij bedragen slechts 2 £. Het tijdschrift „The Engineer” geeft dan ook als commentaar aan zijn landgenooten den volgende raad:

Naast het feit, dat de nieuwe wet sommige takken van nijverheid uit moeilijkheden redt, opent zij de mogelijkheid voor Britsche fabrieken om zich te ontwikkelen in richtingen, die tot dusverre voor haar gesloten waren, door octrooien, waarvan Duitsche firma's de houdsters waren, en men mag vertrouwen dat zij niet zullen nalaten van de aangeboden gelegenheid gebruik te maken. De kosten en de moeite zijn zoo gering, dat men niet mag aarzelen om tot den Board of Trade het verzoek te richten tot vernietiging of schorsing van octrooien in handen van Duitschland of Oostenrijk. Indien het geweigerd wordt, is het verlies gering; indien het wordt toegestaan, kan de winst aanzienlijk zijn.

Een andere bekendmaking van den Board of Trade, uitgaande van den Controleur-generaal en onmiddellijk volgende op het behandelde Besluit, is getiteld: „Procedure, die gevolgd zal worden in zake de artikelen 2 en 3 van bovenstaand besluit”.

1o. Gedurende den oorlog zal geen octrooi worden verleend en geen handelsmerk worden ingeschreven ten behoeve van onderdanen van eenigen staat in oorlog met Zijne Majesteit (hierna genoemd „die onderdanen”).

De uitdrukking „die onderdanen” wordt gerekend te omvatten: a. een firma, die krachtens haar constitutie kan beschouwd worden als beheerd of gecontroleerd door die onderdanen, dan wel een firma, wier zaak wordt gedreven ten bate van die onderdanen; b. een vennootschap, die haar constitutie heeft verkregen in een vijandelijken staat; c. een vennootschap, ingeschreven in Zijner Majesteits Dominions, wier zaak wordt gedreven of gecontroleerd door, of geheel of hoofdzakelijk, ten behoeve van die onderdanen.

2o. Aanvragen voor octrooien of merken zullen aanvankelijk op dezelfde wijze worden behandeld, hetzij zij komen van die onderdanen dan wel van andere personen. Alle handelingen daarop betrekking hebbende zullen worden voortgezet tot het tijdstip van aanneming (acceptance). Maar in zake octrooi-aanvragen zal geen formeele aanneming (acceptance) geschieden 1).

3o. Aanvragers, die niet gehandeld hebben overeenkomstig de Octrooiwet 1907, de Merkenwet 1905, of de besluiten ter uitvoering van die wetten,

1) Dit is wellicht niet duidelijk. De Engelsche octrooiwet onderscheidt bij octrooi-aanvragen twee tijdperken. Na de aanvraag geschiedt het onderzoek. Loopt dit goed af, dan krijgt de aanvrager bericht, dat van de zijde van den staat geen bezwaar is tegen de octrooi-verleening. Dat is de formeele aanneming (acceptance). De aanvraag wordt dan gepubliceerd en opengesteld voor oppositie en daarmee komt de aanvraag in het tweede tijdperk. Is er geen oppositie of wordt de oppositie verworpen, dan wordt het octrooi verleend: deze handeling wordt aangeduid met *sealing*.

zullen gevaar loopen hun rechten te verliezen, tenzij zij in staat zijn zich te doen rangschikken onder de bepalingen in art. 7 van het boven behandeld besluit.

4°. Oppositie tegen verleening van een octrooi of tegen inschrijving van een handelsmerk, die wordt ingediend na het begin van den oorlog, zal niet worden aanvaard, indien zij uitgaat van die onderdanen en gericht is tegen een octrooi of merk, verleend aan een Britsch burger of bondgenoot. Is de oppositie gericht tegen een octrooi of merk, verleend aan een van die onderdanen, dan zal de oppositie wel worden aanvaard, maar alle volgende handelingen zullen worden uitgesteld tot het einde van den oorlog.

5°. Uitvindingen medegedeeld door die onderdanen, doch waarvoor octrooi wordt gevraagd ten behoeve van personen in Engeland, zullen op dezelfde wijze behandeld worden alsof het octrooi rechtstreeks was aangevraagd door die onderdanen.

De Engelsche technische pers klaagde er over, dat de beteekenis en de strekking van de wet niet duidelijk waren. De onduidelijkheid ligt in de slotbepaling (art. 3):

Deze wet en de besluiten (rules), die uit de uitvoering der wet zullen volgen, zullen van kracht blijven gedurende den duur van den tegenwoordigen oorlogstoestand in Europa en voor een tijdperk van 6 maanden daarna en niet langer.

Maar het woord „avoidance”, dat wij vertaalden door vernietiging — zegt VAN SANDICK — beteekent, zooals „The Engineer” zegt, niet meer of minder dan de volstreckte opheffing (annulment) van het octrooi. De meening werd derhalve uitgesproken, dat absolute opheffing of vernietiging van het octrooi door den Board of Trade niet mogelijk was, doch dat de octrooiën weer terug zouden keeren tot de oorspronkelijke houders op het tijdstip 6 maanden na het sluiten van den vrede.

Inlichtingen, ingewonnen bij den Board of Trade, leidden echter tot de conclusie, dat dit geenszins de bedoeling van de autoriteiten is. De Board of Trade kan geen maatregelen nemen krachtens deze wet na den fatalen termijn van 6 maanden na den vrede, maar van af 7 Augustus 1914 tot dien termijn heeft hij de bevoegdheid om een octrooi te schorsen of op te heffen gedurende een tijdperk, dat bepaald wordt door den Board of Trade, ja, des gewenscht voor goed.

Wat de beteekenis zal zijn van dit staaltje van oorlogswetgeving, ingrijpende op het gebied van den industrieelen eigendom, hangt geheel af van het *bon plaisir* van den Board of Trade, aan wien door de wet discretionaire macht is toegekend, doch die, voor zoover bekend, tot nu toe nog geen enkelen drastischen maatregel nam.

De geheele technische pers in Engeland legt er den nadruk op, dat men uit den aard der zaak rekening zal moeten houden met de tegenmaatregelen in zake octrooiën en merken in handen van Engelschen, die zonder twijfel zullen genomen worden door de Staten in oorlog met Engeland. Hieromtrent verkeert men nog in het duister.

Er blijven trouwens voor de toepassing nog verschillende open vragen. Zal de tijd van schorsing van een octrooi in mindering komen van het tijdperk, waarover het octrooi is verleend? Of zal de tijd van schorsing van een octrooi het tijdperk, waarover het octrooi is verleend, met dien tijd verlengen? Verschillende, vooral Deutsche octrooihouders in Engeland, hebben contracten gesloten met Engelsche fabrikanten en hun, tegen uitkeering van „royalty”, licencie verleend voor de gebruikmaking van het octrooi. Wordt in zulk een geval het octrooi vernietigd of geschorst, dan is elke licentie waardeloos, of sterker nog vervallen.

Uit de bepalingen van het besluit, meer in het bijzonder uit de voorwaarden, die de Board of Trade stelt aan den aanvrager tot tijdelijke of blijvende vervallenverklaring van een octrooi, blijkt verder, naar de meening van den Heer VAN SANDICK, duidelijk dat elk geval op zichzelf zal worden onderzocht en er dus geen sprake is van een algemeenen maatregel, waarbij alle Deutsche en Oostenrijksche houders van Britsche octrooiën

zouden zijn onteigend, zooal men zeer ten onrechte uit de dagbladberichten zou hebben kunnen afleiden.

Dat neemt niet weg, dat het recht tot onteigening van octrooien, verleend aan den Board of Trade, aan de Engelschen een wapen in de hand geeft in hun economischen strijd tegen Duitschland. In het laatste Jaarverslag, uitgegeven door den Controleur (Comptroller-General of Patents) komen de volgende statistische cijfers voor:

Totaal aantal verleende octrooien in Engeland . . .	16154,
verleend aan Engelsche onderdanen	8263,
verleend aan Deutsche onderdanen	2606.

Volgens de laatste Deutsche statistieken zou de overeenkomstige verhouding in Duitschland veel geringer zijn.

In één jaar bedroeg het:

totaal aantal verleende octrooien in Duitschland . .	13080,
verleend aan Deutsche onderdanen	8831,
verleend aan Engelsche onderdanen	749.

Nu kan het aantal octrooien geen zuivere maatstaf genoemd worden, omdat de belangrijkheid zoo heel verschillend is. Maar ter vergelijking der cijfers kunnen de opgaven toch wel dienst doen. Dan bedraagt het aantal Deutsche octrooihouders dus in Engeland 16 % van het totaal of 31 % van het aantal Engelsche octrooihouders, terwijl het aantal Engelsche octrooihouders in Duitschland slechts 6 % van het totaal of 9 % van het aantal Deutsche octrooihouders bedraagt. Dit zijn toch inderdaad merkwaardige cijfers.

Nu zijn de gebieden, waarover de Deutsche octrooien zich hoofdzakelijk uitstrekken, zeer verschillend. Een van de voornaamste is voorzeker dat der chemische industrie, waarin, zooals bekend is, Duitschland een wereldpositie inneemt. En nu is het merkwaardig, dat de Kamer van Koophandel van Manchester een besluit heeft genomen, dat werd voorgesteld door een der eerste chemische fabrikanten, en waarvan de conclusie luidt, dat elke drastische actie van den Board of Trade in zake Deutsche octrooien, die thans als monopolies werken, niet in het belang zou zijn van Engeland om twee redenen:

1°. omdat Englands vijanden zonder twijfel vergeldingsmaatregelen zouden nemen op eigen terrein, alwaar vele Britsche octrooien en fabrieken in werking zijn;

2°. omdat in de meeste gevallen de Engelschen in geen deele geroed zijn om gelijkwaardige producten te maken.

Vreemde octrooihouders in Engeland zullen in alle geval goed doen de verschuldigde jaarlijksche „taxes” te blijven betalen: van hun zijde moeten zij geen aanleiding geven, dat het octrooi uit zich zelf wettelijk ongeldig wordt.

Waar, zooals wij zagen, uit Engeland zelf bevoegde stemmen opgaan, die den Board of Trade groote voorzichtigheid aanraden, is de kans, dat het buitenlandsche octrooi van Engelsche zijde ongeldig wordt verklaard, tot dusverre nog niet zoo heel groot.

Turf als brandstof voor de industrie. Hoewel Engeland en Duitschland thans weder steenkolen uitvoeren — behalve bepaalde soorten — en ook Limburgsche kolen beschikbaar zijn, bestaat toch niet de zekerheid, dat de industrie hier te lande in den eerstvolgenden tijd op voldoende kolen zal kunnen rekenen. Daarom is het te verwachten, dat de Regeering haar aandacht zal blijven wijden aan het gebruik van turf als brandstof. Bekend is het, dat door een commissie, bestaande uit de hoogleeraren J. C. DUXHOORN, H. TER MEULEN en S. J. VERMAES, allen te Delft, in 1909 reeds een rapport hierover is uitgebracht (zie de Ingenieur 1909, No. 4), waarna door den Minister van Justitie aan de heeren A. TEN BOSCH N.J.ZN., electr.-ing. en E. C. VERSCHOOR, scheik. ing., werd opgedragen een volledige en afdoende proef te nemen met turf uit het veen der werkinrichtingen Veenhuizen, ten einde na te gaan, in hoeverre uit deze turf een deugdelijk

krachtgas kon worden verkregen met toestellen der firma Crossley Brothers (Manchester). Over hun welgeslaagde proeven werd niet alleen een rapport uitgebracht aan genoemden minister, maar ook ontvingen zij zijn toestemming, om de verkregen gegevens, aangevuld met de elders op dit gebied verkregen ervaring, in brochurevorm te publiceeren (Turfvergassing en enkele mededeelingen over vergassing van minderwaardige brandstoffen. Deventer, 1910).

Twee jaren later werd door den werktuigk. ing. CHR. MULLER en den scheik. ing. J. RUTTEN een onderzoek verricht met de turfzuiggas-installatie der gasmotorenfabriek „Deutz” (Keulen-Deutz), hetwelk zeer bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd (zie de Ingenieur 19 Oct. 1912).

Belangstellenden mogen verder gewezen worden op de verhandelingen van den scheik. ing. B. WIGERSMA, over het gebruik van turf voor de bereiding van krachtgas, ook in verband met de vestiging eener electrochemische industrie hier te lande (Chem. Weekbl. 1905, 615; zie ook de Ingenieur 1907, No. 34) en die van den scheik. ing. E. C. VERSCHOOR over de exploitatie der Nederlandsche veengronden (Chem. Weekbl. 1913, 118). Zij zullen daarin de gegevens vinden, die ten duidelijkste toonen, van hoe groot belang het in krachtig bedrijf nemen onzer veengronden voor de industrie is, afgezien nog van de verbetering der bodemgesteldheid van ons land. Daar de uitgestrektheid van het laagveen wel geschat wordt op 150.000 H.A. en die van het hoogveen op 40.000 H.A., is een rijke brandstofvoorraad aanwezig. (Men zie ook de onder leiding van Mr. J. C. A. EVERWIJN samengestelde beschrijving van Handel en Nijverheid in Nederland). Bovendien is nu de gelegenheid geopend voor onze machinefabrieken, om te toonen, wat zij op dit gebied kunnen praesteeeren. („N. R. Ct.”)

Uit Heerlen schrijft men aan het „Vaderland” over de Nederl. kolennijnen:

Het is een algemeen belang, maar voor de mijnstreek een levensquaestie, dat de Nederlandsche mijnen gedurende de crisis kunnen blijven doorwerken. Momenteel bedraagt de productie aan steenkolen voor de meeste mijnen omstreeks 80% van de productie vóór de crisis, terwijl staatsmijn Emma zelfs meer kolen maakt dan in Juli. Toch werken er in doorsnee minder arbeiders (dan 80%) dan voor de crisis, omdat de voorbereidende werkzaamheden in het gesteente noodig, om de kolen bloot te leggen, zooveel mogelijk zijn stopgezet. De springstoffen daartoe noodig, dynamiet, etc., komen onder normale omstandigheden uit Duitschland en worden thans dus in het geheel niet aangevoerd. En de enorme hoeveelheden, die de mijnen gebruiken, kan de regeering niet ter beschikking van de mijnen stellen, zooals zij doet met het buskruit, dat noodig is, om de lagen steenkool uit elkaar te doen springen. Maar voor het winnen van de kolen moet men toch het gesteente zoover doen ontspringen, dat er gangen ontstaan, hoog genoeg om de kolenwagentjes door te laten en daartoe is dynamiet of een dergelijk springmiddel noodig. De mijnen moeten dus met haar voorraad dynamiet zoo zuinig mogelijk zijn, om zolang mogelijk kolen te kunnen winnen; vandaar dat het drijven van steengangen overal is stopgezet en de arbeiders, daarmee bezig, voor het winnen van kolen gebruikt worden. Bovendien bepaalt men zich tot het delven van de kolen uit de velden, die het minste steenwerk vorderen, op die manier de industrie drijvende op een wijze, die men onder normale omstandigheden zou bestempelen met den naam „roofbouw”. Na de crisis zal dit zich ongetwijfeld doen kennen in een verminderde productie der mijnen, die dan voornamelijk het achtergebleven steenwerk zullen moeten inhalen. In dit verband heeft de directie der Staatsmijnen besloten het werk op staatsmijn Hendrik, waar nog geen kolen gewonnen worden stop te zetten, en de arbeiders te gebruiken in staatsmijn Emma, die eerst kort in exploitatie is, en waar blijkbaar juist vóór de crisis groote velden voor den afbouw zijn klaargekomen.

Het weekblad „De Amsterdammer” schrijft onder het opschrift „Werk aan den winkel!” o.a. het volgende: „Doch het zal vooral in onze nijverheid zijn, dat wij van de nieuwe situatie zullen moeten trachten te profiteeren,

en hier zal van onze Technische Hoogeschool¹⁾ en Middelbare Technische Scholen gevraagd moeten worden, dat zij met practische wetenschap onze nijverheid te hulp komen in het vinden van nieuwe toepassingen, het vervangen van onverkrijgbare grondstoffen, het te werkstellen van onbeproeft methoden, het vereenigen en opvoeren van kleine bedrijfjes tot groote, die op de wereldmarkt kunnen gaan mee concurreeren. En de Staat zal hier alweer steunend moeten optreden. Wat met zulk voortreffelijk resultaat voor onzen Land- en Tuinbouw in de laatste 15 jaren in samenwerking van coöperaties, vereenigingen en overheid tot stand gebracht werd, zal nu voor onze nijverheid op gelijke wijze te organiseeren zijn.²⁾

Door de Afdeling Documentatie der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage wordt, met medewerking van het Registratiebureau, uitgegeven een reeks „documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar”. De eerste aflevering (15 Sept.) is verschenen. Deze bevat de maatregelen en mededeelingen der Nederlandsche Regeering, voor zoover deze zijn gepubliceerd in het Staatsblad, de Staatscourant en het Verslag der Handelingen en Bijlagen tot de Handelingen der Staten-Generaal tot op 9 Sept. 1914. Registers, betrekking hebbende op personen en onderwerpen, maken het opzoeken gemakkelijk. Bovendien is op den omslag afgedrukt een bibliografie van de crisis.

In de eerstvolgende afleveringen zullen ook maatregelen, genomen door gemeenten, vereenigingen en particulieren worden opgenomen.

De kosten van de geheele reeks bedragen f 0.50 (vooraf te zenden aan genoemde Afdeling).

Het Bureau voor Handelsinlichtingen (Dir. O. KAMERLINGH ONNES), Oudebrugsteeg 16, Amsterdam, deelt mede, dat het voor alle landen, die buiten den oorlog staan, met handel en bedrijven overleg blijft plegen, opdat van alle gunstige omstandigheden, die zich voordoen, onverwijd partij kan worden getrokken, waar en zoodra het overzee-verkeer, in en buiten Europa, min of meer wordt hersteld.

Door middel van de afdeling „Vraag en Aanbod” wordt getracht aanbieders en aanvragers van de meest uiteenlopende handelsartikelen met elkaar in aanraking te brengen. Lijsten, die de gevraagde en aangeboden artikelen vermelden, worden rondgezonden aan belanghebbenden.

Exporteurs, die naar Nederl. O.- en W.-Indië goederen wenschen te zenden, welke in het algemeen belast zijn door een verbod van uitvoer, gelieven hun verzoeken tot ontheffing van dat verbod in te dienen bij het Departement van Koloniën, afdeling F. De verzoeken behooren vergezeld te zijn van een nauwkeurige opgave van aard en hoeveelheid alsmede van het bestemmingsadres.

„Handelsberichten” van 17 Sept. geeft een overzicht van de artikelen, waarvan de uitvoer uit Nederland tijdelijk verboden is. Wij vermelden daarvan de volgende: machine- en smeeroliën, zout, steenkolen, cokes, genees- en verbandartikelen en de grondstoffen daarvoor (behalve kinabast en fabrikaten daarvan, diuretinum, theobrominum en cocaïne), aceton, aether, suiker, stroop, natriumsalpeter, munitieën en buskruit, mijnhout, vloeibare brandstoffen (liquid fuel), zwavelzuur.

In Duitschland is het verbod van uit- en doorvoer van steen- en bruinkolen, cokes en briketten thans beperkt tot scheepsmachinstukken en torpedobootkolen.

Het verbod van uit- en doorvoer van werktuigmachines, bijtende natron en verfstoffen is opgeheven.

¹⁾ Zouden onze Universiteiten ook niet hulp kunnen bieden? (Red. Chem. Weekbl.)

²⁾ De Chemische Ver. is, sinds dit geschreven werd, reeds in die richting aan het werk gegaan.

Onder de in Duitschland uitgevaardigde uitvoerverboden vallen o.a.: asbest, chroomerts en chroom, graphiet, kalium en natrium, mangaan en mangaanlegeeringen, zwavelkies, zwavelzuur, wolframertsen, kroezenstaal in blokken, in het bijzonder z.g. speciaalstaal, (chroom-, nikkel-, wolfram-, werktuigstaal, enz.), smeedbaar ijzer in staven (behalve balken, vorm- en bandijzer), blik, stalen flesschen, ijzerafval van elken aard, koper en koperlegeeringen (ruw en bewerkt), aluminiumbuizen, afval van aluminium en aluminiumlegeeringen, lood en loodlegeeringen (ruw en bewerkt en afval), nikkel en nikkellegeeringen (ruw en bewerkt en afval), waterstof.

Aan de lijst van artikelen, waarvan de uitvoer uit Groot-Britannië en Ierland is verboden, moeten worden toegevoegd o.a.: wolfram en wolframerts, nitro-toluol, acetanilide, acetylsalicylzuur (aspirine) en salicine, adrenaline, adrenaline en preparaten daarvan, ammoniumsulfocynaat, antipyrine, Peru-balsum, benzoëzuur (synthetisch) en benzoaten; chloral en preparaten daarvan, met inbegrip van chloramide, chrysarobine, citroenzuur; alkalische citraten, calciumcitraat en magnesiumcitraat; koolteerproducten ten gebruike in de verfbereiding, veronal en veronalnatrium, dulciet, verven en verfstoffen verkregen uit azijnzuur, hexamethyleentetramine (urotropine) en preparaten daarvan, broomwaterstofzuur, hydrochinon, manniet, neosalvarsan, novocaine, terpentijnolie, paraldehyd, medicinale vloeibare paraffine, phenacetine, pilocarpinezouten, kalium en zouten en preparaten daarvan (met inbegrip van kaliumbichromaat en -cyanide), pyrogallol, saccharine (met inbegrip van „saxin”), santonine en preparaten daarvan, sulfonal, zinksulfaat, wijnsteenzuur en alkalische tartraten, thymol en preparaten daarvan, trional.

In de door den Heer N. W. v. D(oesBURGH) rondgezonden „Marktberichten”, die ook in de September-aflevering van „Het Gas” zullen worden afgedrukt, leest men o.a.:

Een vraag, die herhaaldelijk aan de Kolen-Commissie gesteld is, is of de kolen uit Zuid-Limburg ook als gaskolen kunnen worden gebruikt. Van de Directie der Staatsmijnen in Limburg ontvingen wij hieromtrent het volgende bericht:

„De Emmakolen zijn de meest gasrijke kolen, welke tot nu toe in Limburg worden gewonnen. Het zijn vetkolen met ongeveer 20% vluchtige bestanddeelen. De uit de mijn opgevoerde kolen worden door zeven en wasschen gezuiverd en verdeeld in: stukkolen, nootjes I, II, III, IV, en fijnkolen.

„De stukkolen en de gewasschen nootjes worden gebruikt als industrie-kolen, de gewasschen fijnkolen worden geleverd aan cokesoveninstallaties voor de bereiding van cokes.

„In de cokesovens worden met de Emmafijnkolen de volgende resultaten verkregen:

„Analyse van de kolen:

Water	12. — %	} van de droge stof.
Cokes (volgens Muck).	80.90 „	
Vluchtige bestanddeelen	19.10 „	
Asch	7.50 „	

„Per ton gedistilleerde droge kolen wordt verkregen:

Gas, gemeten bij 15° en 760 m.M.	314 M ³ .
Cokes	820 K.G.
Ammoniumsulfaat	12.5 „
Teer	17.0 „

„Analyse van het gas:

CO ₂	1.6 vol. %
Zw. koolw.st.	2.8 „ „
CO	4.4 „ „
H ₂	63.1 „ „
CH ₄	23.3 „ „
N ₂	4.8 „ „
	100

„S. G. van het gas 0.26.

„Calorisch effect, bovenwaarde 4800 calorïen.

„onderwaarde 4230

„Met de stukken en de nootjeskolen worden natuurlijk overeenkomstige „resultaten verkregen. De groote zuiverheid van deze kolen maakt de „uitkomsten nog gunstiger.

„Hoewel de gasopbrengst normaal is, staat de kwaliteit van het gas, „zooals ook te verwachten is, achter bij hetgeen bij de distillatie van gas- „kolen wordt verkregen. Bij gebrek aan gaskolen zullen de Emmakolen „echter uitstekende diensten kunnen bewijzen.

„De kwaliteit van de cokes is daarbij zeer goed. Zij is hard en grof van „stuk en is bij uitstek geschikt voor centrale verwarmingsinstallaties. De „gasfabrieken welke kamerovens bezitten, zijn zonder meer in staat om „met Emmakolen cokes voor industrieele doeleinden te produceeren, het- „geen vooral in de tegenwoordige omstandigheden, nu geen aanvoer van „gietcokes te verwachten is, belangrijke voordeelen zal kunnen opleveren.”

Het zal echter de vraag zijn — teekent de Heer v. D. aan — in hoeverre de opbrengst der Emmamijn aan de vraag der Nederlandsche gasfabrieken zal kunnen voldoen.

..*

In dezelfde „Marktberichten” leest men:

De gasfabrieken in Nederland zullen waarschijnlijk gedurende geruimen tijd niet in de gelegenheid zijn hun teer af te leveren. Het is ons echter gebleken, dat ernstige pogingen in het werk worden gesteld om teerhoeveelheden af te halen. Waar de gewone bergruimten spoedig gevuld raken, wordt van verschillende zijden aangeraden de kuipen der gashouders voor het bergen van teer te gebruiken (zie het „Journ. f. Gasbeleucht.” van 22 Augustus 1914, blz. 836). Voor ondergrondse kuipen gelooven wij niet, dat dit bezwaar zal opleveren. Bij bovengrondse plaatijzeren kuipen, vooral ringbassins, zal er gevaar bestaan, dat het teer in den winter, zoo lang de kuipen niet verwarmd zijn, te dik wordt. De gashouderstolpen zouden daardoor in hunne beweging gehinderd worden, hetgeen tot groote drukverhooging aanleiding kan geven.

..*

De afl. van 15 Sept. van „Nijverheid en Overheid” bevat o. a. mededeelingen over het verbod tot uit- en doorvoer van sommige artikelen en over oorlogscontrabande volgens Duitsche, Fransche en Engelsche mededeeling.

..*

In „De Ingenieur” van 29 Aug. maakte Prof. HOOGWERFF enkele opmerkingen naar aanleiding van een artikel van den Heer L. KOOYKER over de „Schweizerische Landesausstellung in Bern”, waarbij hij er o. a. op wees, hoe zegenrijk en bevruchtend de Polytechnische School te Zürich (opgericht 1855) op de Zwitsersche techniek en nijverheid heeft gewerkt. Hij citeert daarbij een publicatie van F. JAUBERT: „Historique de l'industrie suisse des matières colorantes artificielles, 1896”.

In verband hiermede zouden wij hun, die belangstellen in de ontwikkeling van de chemische industrie van een klein land, ook willen wijzen op G. LUNGE's werkje „Zur Geschichte der Entstehung und Entwicklung der chemischen Industrien in der Schweiz, 1901”.

..*

Het dividend over het afgelopen boekjaar van de Noord-Nederlandsche Beetwortelsuikerfabriek te Vierverlaten is bepaald op 8 %.

..*

„De Nederlandsche Landbouw in het tijdvak 1813 - 1913”, uitgegeven door de Directie van den Landbouw in het begin van dit jaar, kwam ons eerst dezer dagen in handen. Op blz. 458-465 treft men een overzicht aan van de beetwortelsuikerindustrie, de aardappelmeelindustrie en de stroocartonindustrie, geschreven door Dr. H. BLINK en J. SMID, waarop wij hier de aandacht van belangstellenden vestigen.

..*

De Sept.-af. van het „Tijdschr. d. Alg. Techn. Ver. v. Beetw.-suikerfabr. en raffin.” bevat o.a. een opstel over „stoomketels met stookinrichting onder water” en een over „vlamlooze verbranding” (door J. M. VISSER).

Op blz. 827 is gewezen op de mogelijkheid, om koolteer van de gasfabrieken te gebruiken voor de verwarming van stoomketels. In „The Gas World” van 29 Ang. wordt nu de aandacht gevestigd op het stoken van gas uit teer volgens de methode van A. R. WYATT (Seaton, Devon).

„Lux” van 15 Sept. bevat o.a. het tweede gedeelte van het opstel van G. A. EVERS over „hoe de fotografie in Nederland kwam”; het handelt over den eersten daguerreotypist C. J. L. PORTMAN.

Tengevolge van de tijdsomstandigheden gaan de cursussen van de Volksuniversiteit te Amsterdam — ook door ons in der tijd aangekondigd — niet door.

Wij ontvingen een „bulletin du laboratoire de plasmogénie” van de hand van A. L. HERRERA, 1ª Ciprés 35, México, D.F. Amérique (overgedrukt uit „Boletín de Ciencias Médicas”, IV, No. 11, Mei 1914), waarin hij in twee bladzijden een overzicht geeft van zijn tot Maart 1914 verkregen resultaten. Een afbeelding is opgenomen van zijn „pseudo-étres de carbonate de calcium silicique”.

Ook werd ons toegezonden een dissertatie, in 1913 verdedigd aan de „Universidad Nacional de Buenos Aires” voor de „facultad de ciencias exactas, físicas y naturales”, n.l. „Investigación experimental sobre las corrientes de turbulencia en tubos capilares”, tesis presentada para optar al grado de doctor en química por TRIFÓN UGARTE. Het onderzoek is uitgevoerd in het chemisch laboratorium van Prof. Dr. W. SORKAU.

De Staatscourant van 5 Sept., No. 208, bevat het Verslag omtrent het VI^{de} Internationaal Zuivelcongres te Bern, in Juni 1914 gehouden. Dit verslag is uitgebracht door de vertegenwoordigers der Nederlandsche Regeering, Jhr. A. H. J. H. MICHIELS VAN KESSENICH, Dr. A. J. SWAVING en K. J. A. G. baron COLLOT d'ESCURY.

Aan dit verslag, dat o.a. mededeeling doet aangaande de werkzaamheden der „Studiecommissie”, zij hier alleen het volgende ontleend.

In de eerste sectie (hygiëne) gaf de algemeene rapporteur, Prof. Dr. von OSTERTAG (Berlijn), de *grondslagen aan, waarop de melkcontrôle van veeartsenijkundige zijde ware te baseeren*. Ter verkrijging van onschadelijke melk zijn zijns inziens noodig:

1o. eene veeartsenijkundige contrôle op den gezondheidstoestand der melkgevende dieren, hunne voeding en verpleging, benevens eene contrôle op de wijze, waarop de melk wordt verkregen en hare behandeling tot zij in handen der verbruikers is overgegaan;

2o. eene geneeskundige contrôle op het personeel, dat met het melken is belast, alsmede op de omstandigheden, waaronder het bedrijf wordt uitgeoefend, voor zoover deze van invloed op de gezondheid kunnen zijn, in het bijzonder op het ten dienste staande water;

3o. eene scheikundige contrôle der melk ten opzichte van eventueele vervalschingen door ontrooming, toevoeging van water of van conserveeringsmiddelen.

De veeartsenijkundige melkcontrôle wordt gesplitst in eene stalcontrôle en in eene laboratoriumcontrôle.

Deze hoofdpunten waren tot in bijzonderheden uitgewerkt en daarbij werd een groot aantal voorschriften gegeven, sommige van zeer ingrijpenden aard.

Hiertegen openbaarde zich groote oppositie; langdurige discussies werden gevoerd, waarbij zoowel van chemische zijde als van de zijde der zuivel-

borgen naast de belangen van de volvette kaas, ook die van het niet volvette product tot hun recht kwamen.

Deze conclusies zijn de volgende:

1. De waarborg, dat een kaas inderdaad uit volle melk is bereid, kan alleen worden gegeven op grond van een betrouwbare controle op de plaats van bereiding. De eisch te stellen aan het minimum-vetgehalte in de droge stof, uitgedrukt in procenten, behoort die te zijn, welke in het land van oorsprong daarvoor is aangenomen.

2. Het is niet wenschelijk gebruik te maken van aanduidingen, als vet, 3/4-vet, halfvet, enz. Om te dien opzichte alle mogelijke verwarring te voorkomen, is het noodig, voor zoover het betreft de kaas niet uit volle melk bereid, het minimum-percentages aan vet in de droge stof alleen uit te drukken in cijfers.

Voor verdere werkzaamheden van het congres en voor de excursies, die daarna plaats vonden, zij naar het verslag verwezen.

Octrooien. ¹⁾

Openbaarmakingen van 15 September 1914²⁾.

Klasse 5a, No. 3971 Ned., ingediend 14 Jan. 1914. Verbetering aan een vangwerktuig voor diepboordoeleinden. Ned. Mij. tot het verrichten van Mijnbouwkundige Werken te Haarlem en te Heerlen.

Klasse 6b, No. 2614 Ned., ingediend 15 Mei 1913. Werkwijze voor de bereiding van ijzerhoudend bier. J. MAASSEN te Keulen a. d. R.

De werkwijze voor de bereiding van ijzerhoudend bier bestaat daarin, dat door toevoeging, bij tusschenpoozen, van eene bepaalde hoeveelheid gist gezorgd wordt, dat bij de hoofdgisting melkzuur ontstaat, waarop na over-tappen van het bier uit de gistkuipen in de lagervaten ijzerhydroxyde, of eene andere geschikte ijzerverbinding, in overmaat wordt toegevoegd, om met het, gedurende de hoofd- en nagisting ontstane, melkzuur ijzerlactaat te vormen.

Klasse 6f, No. 3952 Ned., ingediend 9 Jan. 1914. Inrichting voor het reinigen van cilindrische of kegelvormige vaten. Fa. SCHMIDT & MELMER te Weidenau a/d. Sieg.

Klasse 12d, No. 2017 Ned., ingediend 30 Jan. 1910. Verbeterde filter voor het afscheiden van vaste lichamen uit vloeistoffen. E. BABROWSKI te Grünberg.

Klasse 12i, No. 2123 Ned., ingediend 17 Februari 1913. Verbetering aan toestellen voor het bereiden van ozon. A. R. v. D. BURG te 's Gravenhage.

Klasse 12i, No. 2600 Ned., ingediend 13 Mei 1913. Werkwijze tot bereiding van aluminiumnitraat. Société Générale des Nitrures te Parijs.

Klasse 12k, No. 3849 Ned., ingediend 22 Dec. 1913. Werkwijze voor het winnen van ammoniumsulfaat uit ammoniumsulfaathoudend calciumcarbonaatslib. Bad. Anilin- & Soda-Fabrik A. G. te Ludwigshaven a. d. R.

De werkwijze voor het winnen van ammoniumsulfaat uit ammoniumsulfaathoudend calciumcarbonaatslib, bestaat daarin, dat voor het filtreren en uitwasschen gebruik wordt gemaakt van een indompel-zuigfilter.

Klasse 22h, No. 3327 Ned., ingediend 17 Sept. 1913. Werkwijze voor het voorkomen van het stollen van houtolie bij verhitting. Fa. REICHOLD, FLÜGGER & BOECKING te Hamburg.

De werkwijze voor het voorkomen van het stollen van houtolie bij verhitting bestaat daarin, dat aan de olie alleen of met elkander gemengd worden toegevoegd zwavel, sulfiden, selenium of seleniden.

Klasse 23d, No. 3934 Ned., ingediend 6 Jan. 1914. Werkwijze voor het winnen van vetzuren en glycerine uit de massa, verkregen bij de verzeeping van

¹⁾ Bewerkt door E. C. SUTHERLAND.

²⁾ Zie voor de vorige openbaarmakingen Chem. Weekbl. 1913 en Chem. Weekbl. 1914, blz. 67, 138, 194, 236, 261, 355, 609, 641, 665, 711, 768, 828 en 865.

vetten met de hydroxyden van calcium of andere metalen der alkalische aarden. GIACOMO BOTTARO te Genua.

Vetzuren en glycerine worden gewonnen uit de massa, die verkregen is bij de verzeeping van vetten met de hydroxyden van de alkalische aarden, door bij eene temperatuur onder 100°C . zwaveligzuur onder druk in de massa te leiden in tegenwoordigheid van de nodige hoeveelheid water, waardoor verkregen wordt eene oplossing van bisulfiet en glycerine en vrij vetzuur. Het vetzuur wordt afgescheiden, waarna de oplossing wordt verhit, zoodat het bisulfiet ontleedt en sulfiet neerslaat. Dit wordt afgefiltreerd en de zuivere glycerineoplossing kan worden ingedampt.

Klasse 24b, No. 3435 Ned., ingediend 8 Oct. 1913. Verbetering der werkwijze tot het stoken van bagasse in vuurhaarden. W. J. PÉNARD te Soerabaya.

Klasse 24c, No. 1319 Ned., ingediend 7 Oct. 1912. Menginrichting voor lucht en stoom bij gasgeneratoren. Société J. & O. G. PIERSON te Parijs.

Klasse 26b, No. 2129 Ned., ingediend 18 Febr. 1913. Werkwijze tot het opzamelen van acetyleen in met aceton en houtskool gevulde reservoirs. Fa. CHAMPY Frères te Antwerpen.

Bij het opzamelen van acetyleen in met aceton en houtskool gevulde reservoirs, wordt de gebezigde houtskool verkregen door fijn engelykmatig verdeeld hout te verkolen door middel van oververhitten stoom.

Klasse 26d, No. 1766 Ned., ingediend 17 Dec. 1912. Werkwijze voor het ontzwavelen van gassen. J. A'HUMTY FEARON te Ealing, Londen.

Bij het ontzwavelen van gassen, verkregen door droge destillatie van mineraaloliën, worden de gassen in een verhitten ketel innig vermengd met waterstof en stikstofoxydule, welke laatste in den reactieketel zelf bereid wordt door invoeren van eene ammoniumnitraatoplossing, waarop de gassen vervolgens door geschikte condensatie en absorptietoestellen van bekende soort worden gevoerd.

Klasse 39b, No. 3538 Ned., ingediend 28 Oct. 1913. Verbeterde werkwijze voor het steriliseeren van caoutchouc. FR. ALBAN BYRNE te Birmingham.

Voor het steriliseeren wordt de gecoaguleerde caoutchouc blootgesteld aan de dampen, verkregen door de verhitting van een aldehyd of aldehyden, of van phenolen, of van mierenzuur, of van een mengsel van phenolen en azijnzuur, of van een mengsel van koolteerkreosoot en eene vluchtige, steriliseerende stof, zooals bijv. azijnzuur, al of niet gemengd met de dampen, verkregen bij de droge destillatie van hout of dergelijke.

Klasse 42l, No. 2481 Ned., ingediend 18 April 1913. Toestel voor het bepalen van het naphthalinegehalte van lichtgas. Société du Gaz de Paris te Parijs.

Klasse 48d, No. 2574 Ned., ingediend 6 Mei 1913. Werkwijze voor het zwart maken van voorwerpen van metaal of metaallegeeringen. E. J. J. TONRT te Watermael (België).

Het zwart maken van voorwerpen van metaal of metaallegeeringen, die met eene ijzerphosphaatlaag bedekt zijn, geschiedt, door de voorwerpen bloot te stellen aan de inwerking van eene vlam, die met een mengsel van petroleum, houtskool, keukenzout, ammoniak en terpentijnolie gevoed wordt.

Klasse 48d, No. 3834 Ned., ingediend 19 Dec. 1913. Werkwijze tot het inbranden van lak in metalen vaten. Wicküler-Küpper-Brauerei A. G. te Elberfeld.

Tot het aanbrengen van eene bescherm laag in een metalen vat wordt over eene in het vat aangebrachte tin laag eene lak laag ingebrand, door middel van heete perslucht, welke in het vat geblazen wordt met eene temperatuur, die zoover boven het smeltpunt van het tin ligt, dat dit laatste week genoeg wordt om eene verbinding met de lak aan te gaan, waarna eventueele verdere laklagen, eveneens door het inblazen van heete perslucht, over de eerste lak laag aangebracht worden.

Klasse 53e, No. 3535 Ned., ingediend 27 Oct. 1913. Methode tot wering van bederf van gesuikerde gecondenseerde melk in bussen. Dr. S. S. COHEN te Rotterdam.

Klasse 53i, No. 3410 Ned., ingediend 2 Oct. 1913. Werkwijze voor het bereiden van oplosbare eiwitstoffen uit visch vleesch. N. V. Algemeene Uitvinding-Exploitatie Mij. te Amsterdam.

Men laat het met heet water uitgelooide vischvleesch, na toevoeging van calciumhydroxyde, onder matig roeren langen tijd bij normale temperatuur staan en verdunt het mengsel, nadat hydrolyse heeft plaats gehad, met water, waarna men, eventueel onder toevoeging van ammoniakoplossing en verwarming, koolzuur door de vloeistof leidt, en het filtraat op de gebruikelijke wijze in vacuo indampt om het te drogen.

Klasse 53k, No. 3490 Ned., ingediend 17 Oct. 1913. Werkwijze ter bereiding van koek, taai-taai en dergelijke. G. MEINTEMA te Leeuwarden.

De werkwijze ter bereiding van koek, taai-taai en dergelijke, bestaat daarin, dat ingedikte wei, die bij voorkeur van albumine en caseïne gezuiverd is, de hiervoor gebruikelijke blanke stroop, melado, melasse of derg., geheel of gedeeltelijk vervangt.

Verleende octrooien:

Klasse 28a, No. 323. 14 Aug. 1914. Werkwijze voor het looien van vischhuiden en dergelijke. KRISTIAN BENDIXEN te Kopenhagen.

Klasse 45g, No. 320. 1 Aug. 1914. Kaasmachine. EELKE VEEMAN te Joure.

Klasse 80b, No. 322. 8 Aug. 1914. Werkwijze ter vervaardiging van niet of weinig aantastbare voorwerpen. Gesellschaft für Elektro-Osmose m. b. H. te Frankfurt a. d. Main.

Klasse 82a, No. 321. 5 Aug. 1914. Verbetering aan een toestel tot het drogen en steriliseeren van lucht. Dr. R. PIETERS VAN CALCAR in Oegstgeest, J. ELLERMAN te 's Gravenhage en H. J. MARTIJN te 's Gravenhage.

Vraag en aanbod.

Te koop gevraagd:

Bismuth, jodium, gambir, chem. zuivere formaline (40-proc.), kaliumhydroxyde, kaliumchloraat, kaliumchromaat, dinitrochlorbenzol, dinitrophenol, tinoxyde, phosphor (stangen), paratoluolsulfamide, methylsalicylaat, minerale smeerolie (lichte en zwaardere) en zware harsolie (huile derésine dure, of „Stock-Oel“) en vaseline (geel en wit), natriumbenzoaat, natriumsulfaat, paraffinum liquidum, looiolie, waterstofperoxyde (techn.), ricinusolie (1e en 2e persing), anilinezout, anilineolie, mierenzuur, amylalcohol, bergmeel (z.g. Deensch Kieselguhr), teerolie, wijnsteenzuur (poeder), cocosvet-, palmpitvet- en lijnolievetzuur, machine-olie, witte vaseline-olie, oxaalzuur, lemongrasolie, azijnzuur, aluminiumsulfaat, natriumhyposulfit, stroopapier.

Te koop aangeboden:

Zwavelzuur, zoutzuur, ammonia liquida, glucosestroop, koolteer, benzoëzuur 30–40 K.G. (à f 2.50 per K.G.), verwaren (ook grondstoffen), gom copal, ruw zeezout, carbolzuur, paraffine, salpeterzuur, zwavelnatrium, accumulatorenuur, gedestilleerd water, vet ter vervaardiging van harde zeepen, natriumbicarbonaat, naphthaline, aether, salpeter, magnesiumoxyde, magnesiumcarbonaat, chloorkalk, phosphorzure kalk, anilineverven, alizarine, techn. caoutchouc-artikelen, barnsteenzuur, platinachloride in buisjes van 1 gram, nikkel-sulfaat, nikkellammoniumsulfaat, een groote hoeveelheid laboratorium-preparaten, aluin, sel de sonde (98 %), chromaatgeel, chromaatgroen, water-vrije gecalcineerde soda, bijtende soda, zinkwit, β -naphtol, kaliumbichromaat, zwavel, salmiak, aardappelmeel, smeervet, smeerolie, gommen, vernissen, beitsen, zeepen, stijfsel, terpentijn, talk, gips, krijt, lijnolie en andere oliën, traan, harsolie, soyaolie, laklijnolie, lijn, gasroet, landbouwzout, hars, schelpkalk, creoline, lysol, watergasteer, lithopone, ijzermermie, vaseline (techn.), consistent-vet, was, boorolie, loodwit, pyridine, eboniet-artikelen, Eng. portland-cement buiten synd., aether pro narcose, chloroform, collodium, amylacetaat, chininezouten, vanilline, pepermuntolie, nagelolie en andere aetherische oliën,

albuminetannaat, methyleenditannine, lysol, keukenzout (chem. zuiver), soda (chem. zuiver), aluin (chem. zuiver), saccharine (450 X, krist.), formadol-des-infectie-tabletten, kwik, glycerine, katoenolie, sublimaat, koolteerpek, hexamethyleentetramine (krist.).

Brieven (met ingesloten porto) aan de Redactie te zenden.

Correspondentie.

De verzending van de vorige aflevering heeft eenige vertraging ondergaan, daar het pak adresstrooken tusschen Amsterdam en den Helder is zoek geraakt. Een nieuwe zending moest dus worden gereed gemaakt.

G. & Z. te O. Uw aanvraag is aan den aanbieder overgebracht.

P. H. te A. Uw aanbieding is aan den aanvrager overgebracht.

De overige correspondentie is per brief afgedaan.

JAN VAN GEUNS. Ten vervolge op de mededeeling in dit Weekbl., blz. 862 (zie ook blz. 868), wordt hier overgenomen hetgeen Prof. HOOGWERFF en de heer SLINGERVOET RAMONDT over VAN GEUNS hebben geschreven in den catalogus van de „International Rubber and Allied Trades Exhibition 1911 Netherland Section” over „The Rubber Industry in the Netherlands”: „About 1830 a Mr. VAN GEUNS, a chemist, started making rubber articles and for that purpose settled in a barn in the Doelstraat. The use of india rubber was limited to rendering tissues waterproof. However, from a prospectus, issued in 1842, dealing with fire-enginehoses, it appears that VAN GEUNS already knew the process of vulcanizing, for he announced hoses which resisted high pressure and retained, both in summer heat and in severe cold, this property as well as their flexibility. The fact that in a diary of Mr. VAN GEUNS for the year 1828, which is jealously preserved by the present owners, sulphur is mentioned with other ingredients, as being the chief compounding material of many of the mixtures used by VAN GEUNS for rubber articles, points to his being already acquainted with an operation, very analogous with GOODYEAR's vulcanizing process.”

J. te W. „The Gas World” is een weekblad, uitgegeven door JOHN ALLAN & Co., 8, Bouverie Street, London E. C. De abonnementsprijs (inclusief het Year Book) is 21 s. voor het buitenland.

„Het Gas”, het orgaan van de Vereeniging van Gasfabrikanten in Nederland, is een maandblad. Buitengewoon lid kan worden ieder, die in de Vereeniging belang stelt, en tegen wiens toelating bij het Bestuur geen bezwaar bestaat (contributie f 25.— per jaar). Gewoon lid der Vereeniging kunnen worden: 1°. zij, die aan het hoofd staan van het technisch of administratief beheer of eigenaar zijn eener fabriek; 2°. zij, die sub 1°. genoemde personen vervangen; 3°. natuur- en scheikundigen, welke belast zijn met onderzoekingen op het gebied van de gasnijverheid; 4°. zij, wien, zonder dat zij aan eene bepaalde gasfabriek verbonden zijn, de titel van gasingenieur toekomt. (Contributie f 15.— per jaar).